

חייא ור' הושעיא והיוספתא א"נ חוץ לתלמוד (ט):
 (ס) סתרי תורה (עין קונטרס אחרון (מסע):

לאיוה מחבר כמו מהרש"ל על הסמ"ג כחוב ומש הספר וכיוצא בלשון זה. וכתבם על הספר שהם עוסקים בו ובמקום לכתוב הסמ"ג וכיוצא כותבים הספר:

(ג) סתרי תורה יש בתוך חזקת הקדוש. ואל תחמה דכל תוהר הוא סוד ומאי אולמיהו דחגי קראו בשמותם סתרי תורה. כי כבר הנאון הרמ"ז עמד על זה ונתן טעם לשבח הביאו בספר מקדש מלך מ' לך דף קכ"ו ע"א מהספר ע"ש באורך:

קונטרס אחרון

(א) ספר דרך מהרש"ל ואיוה רבנים לכתוב בפירושים

הנ"ה מנחם ציון

(ל) ועמ"ל (אות מ' ס"ב) כש מדקס רכס קרס פ"ח סמס מלכות מ' מסכתות וכו' ועלמות אין מספר הוא חסנה חלוס פ"ט, ח"ל ה"ל"ס ה' ס"ח דמס' טפרים נחמכנס כעיס כחלחויס משוס דנוכר כס כמס אמורלים ופ' כרכ"י ס' תק"כ וישר חון חות מ' ס"ל פ"ס:

סדר תנאים ואמוראים

אמר הצעיר חיר"א ס"ט, הנה התום' והראשונים מכיאים ראייה מסדר תנאים ואמוראים בכמה דוכתו, ומהם התום' בשבועות דף מ"א והרא"ש שם בפסקיו: ובתוספותיו, והתום' בסנהדרין דף כ"ט, וע"א דף ל"ה, וחולין דף ע"ו. ובס' הרומה ס' קל"ה והנהגות אשר"י פ"ק דחולין הוכירו סדר תנאים ואמוראים דברים המצודקים. ומדברי הר"ן בחידושו לסנהדרין שם דף כ"ט שכתב ח"ל ובתום' כתבו דמצאנו כתוב בסדר תנאים ואמוראים וכו' ע"ש. נראה שלא היה בידו סדר תנאים ואמוראים והנם רחוקים *): ואני הדל מדאחיו בספר קלף כ"י ישן נושן ולזכות הרבים הדברים עתיקים כמות שהן, רק אחלקם ביעקב סעיפ"ם שנית"י והיו לאותות ראשי פרקים עדר עדר לבדו לתת ריוח בין הרבקים. והגם שמקומו מוכר' בס' הכללים אשר ידי הכן בעור משדי שוכן שחקים, שהיוי מצוה לא משהינן אמרתי אעלה מדפ"ם ועולה אשר לו יקים בס"ד א):

א כל סתם משנה רבי מאיר, סתם' הוספתא רבי נחמיה, סתם ספרא ר' יהודה בר אלעאי, סתם ספרי ר"ש בן יוחאי, כי וכלהו אליבא דרבי עקיבא והם היו תלמידי רבי עקיבא ולאחר מותו נחלקו על דעתו ז):
 ב אמר בן עזאי כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה וסנו עקיבא

חיר"א

(א) ואגב רהטאי אדברה בא שנים שלשה נרגירים ואני אמרתי בחפזי ידענא כנפשא דאיכא כמה מילי שחל עליהם חובת באור נפשי סתרי עילואי עד יצא כננה הירואא אומר בראי, ואולם איכא השתא לא אישתלמי, אלא דלאו כל כמינאי כחיש חילאי אגב סדראי מנו דאתקצאי הא גופאי מנואי ובראין. דומנין דחשאי מבנייתא דרישאי עד סופרא דכרעאי. לא מצינא למיקם ולא צילא דעתאי, ותקילאי לא כיליה תלמודאי בתווי דלבאי, ברם חזו ואזאי הא בדבראי מילי קטני אגב רהטאי ודיני דאקראי גמירי דלא עבד כסלא, לך ה' הוחלתי לך קראי לך תנאי רפאני ח' והאר עיני בתורתיך ר"ב נהוראי כייר:
 ג סתם משנה ר"מ, סתם ברייתא רבי נחמיה, סתם ספרא רבי יהודה, סתם ספרי רשב"י וכולהו תלמידי דר"ע הם איפליגו אליבא דרבי עקיבא ואת ר"ע לא ראו, למה כי לא חיו עמו בדורו אלא פליגי

לקיט מנחם

גם חנה נר"י קל"ה כמות סכס חתי מתיתא ביד משנס שזינס לזיכא קל"ה לימוד מדכ"ר משרכת דרכי סירכא נקיע ואילו ונקיעא ככפולא דגלימא מסני לקיטת כתר לקיט פסוקי דספרא כתר עיטא חזי עניות"א פזימי להם עיט כענן פלוי דכנים, וס עני קריא חדת"א קרס חלס וסתר תרי מנו תלתא ממסדורי"א מלי חמתי ויני מס חלולס, לכתוב כחילס, ואכא כיוס אל הפיו"ן כחולס, ספרי"א נכיר, חו"ן פניס עסור:

(א) ונס' תולדות יוחנן עכ"ה ובמלכות לר"י די לטוש כהאשון כניח ג"כ סדר תול"ה הו:
 (ב) וכן חמרו כחס כדר עילס ר' יוסי וערכי"ס כ"כ קכ"ד פ"ב וברכ"י נדס מ"ו פ"א וסתס מכלתא ר' ישמעאל וסתס מדות רככ"י הוא ופ' יומא ע"ז וירושלמי שם פ"ב סיב וכנמל"ס כסקדמט:

ח כל תקנה סתם היא תקנה עזרא :
ט כל מקום ששנינו בראשונה תקנו כך
 וכך ואין שם שם חכם בן הלכה :

יא כל סתם משנה הלכה, מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם, סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם. סתם במשנה ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם, ⁽¹⁾ מחלוקת במשנה וסתם בברייתא אין הלכה כסתם, הלכך כל מקום שחולקין שני חכמים בתוספתא בספרא

ג רבן גמליאל שהיה בימי ר' עקיבא הוא
אבי אביו של רבינו הקדוש:

ד' כל אחרים אומרים הוא רבי מאיר
(ד' כשהיה אומר דבר משם רבו אלישע
בן אבויה שנקרא אחר היו אומרים עליו
אחרים אומרים (ד' ה' :

ה כל יש אומרים רבי נתן ^(י):

וְכָל רַבִּי יְהוּדָה סָתֵם בְּמִשְׁנָה וּבְרִייתָא
שְׁחֹלֵק עִם רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי
שְׁמַעוֹן וְרַבִּי נַחֲמִיָּה וְרַבִּי אֱלֵעָזָר, הוּא רַבִּי
יְהוּדָה בְּרַבִּי אֱלֵעָזָר. כָּל רַבִּי שְׁמַעוֹן סָתֵם
הוּא ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי⁽¹⁾. כָּל רַבִּי אֱלֵעָזָר
שְׁבַמְשֵׁנָה וּבְרִייתָא סָתֵם הוּא רַבִּי אֱלֵעָזָר
בֶּן שְׁמוּעַ:

ח' ד' ת"א

פליגי בדבריו על דעתו ע"ב לשון סי' הקנה דף ט"ב ע"ב. וזה מורה שהוא תוספת שהוסיפו ואילו תלמיד כחב. כג' ביבמות דף ס"ב. ע"ב צמורא שהיו תלמידיו ממשי ואחרי שחלו ל"א אלה היו העולם שמם דף ששנאה להם כמבאר שם. ר"ב וסנהדרין י"ב דף פ"א ואלו הנה תוספת ר' תנאי' ובסדר ת"א הקנין והלשן מתוקן. ובבבלי וירושלמי בכמה דוכתי מוכח הכי שלמדו התנאים הגד' עם רבי עקיבא ואין להאריך. ואילו כותב כתב בס' הקנה בכ"ז זה בגלילי והדפוסוהו כמו שאירע כן כמה פעמים וכמ"ש אני הדל בכמה דוכתי בסדר:

ג) ורליגיו כמ"ש רש"י בבכורות דף ג"ח ופ"ק דשבועות ורש"י פ' ערבי ססחים דף ק"יב. והנה התוס' שם הקשו על זה קישות וחקות והתכחצו דהרי פ' יהושע הו' וקרח' שם אדם. וקשה דאמאי העלימו עין בדסדר תרא' שהוא מהאנונים דל' כחוד בדרבי רש"י ורש"י שם ועליה סמכו ודא. ואם זה ודאי מקושרות דקומו יקשו גם על האנונים בסדר מ"א ויהוה דבריו ע"ד ששלו בשבויות דף מ"א ושאר דוכתי. הן אמר דשם נעזר מ"ה שם הוא מהאנונים דבדברי דברי קבלה כמ"ש התוס' ויהוה"ש בכמה דוכתי. ועיין במעדרם סוף שבויות הדיינים. וכבר כתבתי בענייני בפתח עינים בססחים דף ק"א"ש דירוש' ה' דבר כ' בברכותיו עליו התוס' וכוונא אל האמת דבני יהושע בן קרח ורבי יהושע בנו של רבי עקיבא תרי חזא רש"י העד העד דבני רבני האר"י וצ"ל ע"ש:

(ד) ק"ק
דהתוס' בסוטה דף י"ב כתבו ואמר רבי שראה בקונטרס צרפת שמועות שקיבל מאלישע קבוקס בשם אחרים וכו' ואמאי לא כתבו דהם דברי הגאונים בסדר תר"א, ומה שהקשו התוס' שם על זה ישבתי אני הרל בסתח עינים על בתרא דף צ"ג:

בעלים

לקוימי מנחם

(ג) פ' רשעים כ"ב ק"ח ע"ב ובתום שם ק"ג ע"ב: (ע"ם בית ועד לחמשים) ולא ר"מ כמו אלה
(ד) ע' היריות וד"ב ע"ב ור' י' יבשעאל! ורש"י (ע"ם בית ועד לחמשים) ורק רוקט טוטע דע"א
באדורף שמו ור' חתת דרש"ה וס' עירובין ו"ג ומ"ש רש"י כניית ע"ם שם וע' ע"מ רוקט טוטע דע"א
פ"י י"ח ותוספתא דלמי' פ"א דר"מ וגם ה' חתת וס' עירובין ד"ו ע"ם, וזויתא ה' חתת דר"מ וכן א"י
זיווח"ש ע"ס וס' חתת דר"מ פסוק דר"מ (שבת ק"ב) א"י בקה"ר כ"ס זיווח"ש פסוק דר"מ ע"ס בכל עת
י"ח גנדרן לכניס פ"ס ורש"י מ"ס בעל רש"י באתו ו' שם ע"ד הוסיין כ"ל חספתו ולא אנדר"ש ל"ע:
(ה) וזכו א"ל בטעם ב"ש הוסיין שבת ע"ב ע"א גזרש להפ"ס דלכנס כר"מ בגזויתא אפי' נגד רביס ועב"י
גני המקדש גבוה וי"ד רבנן ד' הלכך כר"ש עירובין י"ל ע"ם פסוק דרין אסקופס גבוה שם (ד"ל) כ"ס
אחרים וגברכותו שם כ' ד"ה אחרים וכו' א"ש דלחריס הוא ר"מ פכ"י א"ל דתנא כתיבא בלא טרע שמו טוהר
לעפמים כ"ס אחרים ע"כ חתת דער ר"מ ודעת אחרים כתיב"ל ע"ם ולפ"י א"ל ק"מ ק"ש"י בעל ע"ס שאלו ע"ס
בכורות מסוריות י"ג ע"ס וק"ת קשה על ה"פית שח"ר פ"א ש"כ עמלתו (ומשמתי מחלדמו"ר ה"יג מוהר"ם
כ"ס אכ"י בגלוח כעש"י חת"ס וז"ל אחר נלחו בסבך קל"ח אחר כתיבה):
(ז"ו) וזוהי כתיבה ר' נתן חתתו חת"ס על רבי יצחק ב"ש פ"א דבשנ"ס (ג"כ קל"ח) וזכ"ר (א"י):

(8) ועכ"ל סכ"ו :

(ח) וכוּמֵן הָיְתָה כִּי כָמֹ"ס בִּירוּשָׁלַיִם כּוּסֶה (פ"ג ס"ד) רֹאשׁ"ה כֶּהֱן הוּא וְרִיב"ח לֹאֵי וּמִשְׁוֹרֵר כִּי (פֶּדְרִין י"ח) וּבִב' גִּית וּמֵד לִחְכָמִים אֵי חֲרֵי בִיב"ח בְּוֹן מ"א:

(ט) ר"ל כלל הוא הלה"מ הכריזם תרומות רפ"ל ובכנת י"ב פ"ל וב"מ פ' ע"ה, דהרי מלניו בלחמ אחריו גם במדי דרכנ ומ"ח המח' בכספו יסיר חוון דלחוי י"ל הלה"מ כ"ה' בשימורו הממנים כך וכך לא יגזרו על כך פ"ח לט"ב חמוק"ן (ד"פ ע"כ) מדלמח"סן של על חוספתם בנשיטתו וי"ל דידרכו הוא הלה"מ הוא פ"ח ע"ה סמ"ו בלחמ אחר רחמתי הלה"מ וכן דברים תחמנים (לגלל בני ישיבתי) כ"ה' ע"ה:

יִרְדְּ עִתָּהֶם יִיט וְכִיתֵם פִּי'א מִן וְכֵן הָיִילֵת יַעֲכִיץ כְּתַפֵּק אִי אֲחֵרִי הַלֵּכָה כְּתַם מִנֵּה הִכָּה הָיִנוּ מִשִּׁירָם וְכֵן מִלֵּלָה אֲחֵרָה מִ'פּ:

סדר תנאים ואמוראים

מִן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּרְבִי יְהוֹשֻׁעַ הִלְכָּה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּרְבִי עֲקִיבָא הִלְכָּה כְּרַבִּי עֲקִיבָא (ה), רַבִּי שְׁרֵפִין וּרְבִי עֲקִיבָא הִלְכָּה כְּרַ"ע, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וּרְבִי עֲקִיבָא הִלְכָּה כְּרַ"ע, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נּוּרִי וּרַ"ע הִלְכָּה כְּרַ"ע:

מז כ"מ שנחלק רבי עקיבא עם יחיד הלכה כמותו שהלכה כר"ע מחבירו ולא מחבירו (ג) :

יין רבי מאיר ורבי יוסי הלכה כר' יוסי
(יד) רבי יהודה ורבי יוסי הלכה כרבי
יוסי, רבי שמעון ורבי יוסי הלכה כר' יוסי
(טו) רבי נחמיה ורבי יוסי הלכה כר' יוסי :

יח רבי שמעון ורבי יהודה הלכה כר' יהודה, והלכה כרבי יהודה בעירובין אבל לא במחיצות ^(טו), רבי יהודה ור' נחמיה הלכה כרבי נחמיה:

בספרא ובספרי וסתם במתניתין כחד
מנייהו הלכה כמאן דסתם מהניתין כוותיה.
וזבל מילתא דפליגי בה במתני' וסתמא
בברייתא לית הלכתא כוותה ברייתא (א':)
יב כ"ל מקום ששנינו חזרו ב"ה להורות
כב"ש הלכה כב"ש. אבל בכל שאר
מקומות שחלוקים ב"ש וב"ה הלכה כב"ה
ח"ו מוז בש"א מכבדין את הבית ואח"כ
נוטלין לירום ובה"א נוטלין לידים ואח"כ
מכבדין את הבית שהלכה כב"ש. ולמי
שמהפך אותם ושונה אותם אף בזה הלכה
כב"ה:

יג כל עדות שהעידו בבחירתא דבר ברור הוא :

יד כִּמְ שְׁשָׁנִים חֲלוּקִים וְאַחַד מִכְרִיעַ
הִלְכָּה כְּדַבְרֵי הַמִּכְרִיעַ, וּמִכְרִיעַ לֹא
בְּהִדְרִייתוֹ הָיָה אֲלֵא לִבְתֹּר זְמַן וּפְלִיג לַחַד
מִנִּיהוּ יב) :

ת'ד'א

(ס) **נעלים** זה מהרב יבין שמועה דף מ"ו כלל ק"ב ודף מ"ו כלל ר"ל"ב שהקשה על ס' כריהות וכתב כן ולא ידע שהם דברי הגאונים בסדר ה"א וא"א וגם הוא תלמוד ע"ן בברכות דף ל"ו ר' עקיבא במקום

לקוטי מנחם

(יא) עתה' בנת ע' ד"ה וודע וכו' ושוית כרנ"ב ס' תר"ח ושוית מהרי"ק שרש קס"ה דכלל זה ל"א דק בדברים הטובים בזהו' ופל"ו ו"ל קת קב"ו' תוס' פר"ק מנחות פ"ט מ"ה ע"ש, ועוד אמרו דלפ"ס ביטל דפליג יחיד נגד ת"ש' הדללה בת"ק מ"מ אי' מל"ט תוס' תנא דכ"ט כן אזי יתד ה"ף כתיבת ת"ק תיחוד נגבי רכ"ס ופ' רמב"ם כ"ה ס' מ"מ פ"ח ככ"מ שם ודג"ו פ"ה ס' פסדריק ע"ש:

(יב) ע' מל"מ פ"ט מה' ברכות ופ"א מה' ב"ת הכהנים ה"א פ"ט:
(יג) ואשכ"ח מל"ז בתק"ל דרמב"ם פוסק כר"ע אשכ"ח נגד תחביון כמו בפ"ו מה' מלכים דפוסק כר"ע לפני מ'
הא"ש הירא וגו' ואל"ף שאל וכוונתו הקהל מאתו ודל"ה מבטא טועם מ' חל"ש פיר"ל נפ"ל דברים כחמש
פ"ט, ונע"ף על הגלון בעת תורת הסד דה"ש ח"ה מקומות כיוול"ן מן הכלל כ"ס ולי"ג נ"כ ה"א דרמב"ם ה"ל
פ' תום' יומא ד"ד ופסחים קפ"ו ע"ב ופתי"ן פ"ה ספ"ד כהני"ט: וי"ל כ"ס בזה התי"ט רפ"ב דנע"מ דמ"ה דח"א
פ"ט ובס' שבתה שם ב"א ע"ב ופקדנ"ס תנאל כר"ס ח"ן דל"ן כ' דל"ף דר"ש חולק ח"ה עש"מ ע"ב דמ"ה וזכ"ס
דק יחיד כ"ד פלוגת"י פט"ו הלכ"ס כחמו"ס ו' עוד שם דל"ף בכת"ס ידון כהני"ט פ"ט ונחל"ם פ"ח מה"ה לפני
סכנש"ס ח"ן מעכ"ן את הלח"ס וכו' ובמ"ס פ"ו מה' איש"ט ח"ה חוט הכ"י סט"ו כ"ס מהר"ק פ"ב ובספ"ד
כתב כ"ן דק כ"ס שד"ס ונע"ף ש"ה מקומות ה"ל:

[illegible]

(פרו) וזמ"כ כח"י יו"ד ק"ט ד"ה החמוד וכו' הדלהק כר"ם לגבי ר"י ע"פ דבוא נגד כלל דש"ס פירונו מ"ז וסיד מלאכי תי' דש"ס דכח ס"ל כותי' וחתמי ל"פ לשון הכ"י שכל וידוע דה"ה כר"ם לגבי ר"י, וכן מ"ז כח"י שם ס"ס ק"טט לפניי קנה ג"ל לשון או וידוע הדלהק לגבי ר"י וז"ל וז"ל כר"ם לגבי ר"י יסודם ולא תחיל הוא ועט"ו א"ל שם כמ"ה דבדולתו של החתום גם כן וז"ל לית לכו כלל וכן ה"י כלל דר"מ כר"ם הלכה כר"י וז"ל עפ"מ בירושלמי פ"ג תרומות סתמא ר"מ ור"ם הלכה כר"ם ור"ם הלכה כר"י יסודם כר"י יסודם ור' יוסף הלכה כר' יוסף, וז"ל א"ל כבר שכתבתי דר"מ ר"מ הלכה כר"י כ"ס דר"מ ור"י הלכה כר' יסודם, וז"ל א"ל למימד ג"כ דר"מ ור"י הלכה כר' יוסף ור"י הלכה כר' יוסף ועתו"ט סוף תרומות ע"ס:

(סז) וכעין זה אמר' המלכ בדברי המקל בעירובין דזו דוקא בעירובין ולא במחלות פ' ירושלמי עירובין פ"א ס"ח ובבלי שם דפ"א וז"ל ע"ב ועמ"ש כזו באריות כספרי הקטן תורת עירובין ס' ח' ע"ג :

כג כל מקום שאמר רבי שמעון בן אלעזר בלא מחלוקת הלכה במוסרי והלכה

כך אע"פ שנתנו חכמים כלל לומר פלוני
ופלוני הוציאו בפלוני היבא דאיבא

כה כל היכא דפליגי תרי תנאי או תרי אמוראי רבדו רבדו ולא אהמר

הלכתא לא כמר ולא כמר, אי איכא רבה
בבבוי קלמדיא לית, דבבבוי קלמדיא

במקום רבה (ב) עד רבא, ומרבא ואילך
ברבא בררמא (ב):

כך תוספתא אינו אלא דבר קצוב ולא דבר

כ ר' מאיר ור' שמעון הלכה כדברי
המחמיר (ח"י) ו. והלכה כרבי שמעון

בכולי שבת ואפילו בדבר שאינו מתכוין,
אכל במוקצה מחמת איסור דאורייתא אין

הלכה כר' שמעון:

גמליאל הלכה בר"ש בן גמליאל (יט.)

רבי ורבי שמעון בן אלעזר הלכה כרבי
 רבי ורבי שמעון בן אלעזר הלכה כרבי
 רבי ורבי שמעון בן אלעזר הלכה כרבי

ואם אמר ר' ישמעאל בר' יוסי משום אביו
הלכך במוסר;

ח' י"ד א

במקום ר' אליעזר עבדינן כוותיה וכמ"ש בענייניו במקום אחר, איברא דלשון סדר תר"א מתוקן יותר מלשון ס' כריתות :

ו"י) כ"ב ט' כריתות והביאו הליכות עולם ומרן דחאו ותרב יבין שמועה תירץ, ולא זכרו דהם דברי הגאונים בסדר תנאים ואמוראים:

(ו) הביאורו התומך בע"א דף ל"ה, כד) וק"ל דלפי הנראה דסדר תו"א מסודר מהגאונים כדאמרו הרי כתבו הרשב"א בתשו' סי' שס"ד והריטב"א במידושו לעירובין פ' מי שהוציא אוהו על דף מ"ז

ע"ב והגאונים סברי דריביל ר' יוחנן הלכה כר' יוחנן ובסדר תר"א כתוב דהלכה כריב"ל בכל מקום. גם ק"ק דהרשב"א והריטב"א והרא"ש בנדרים דף מ"ה והרב הנמקי שם לא הוכירו סדר תנו"א וכן שאר ראשונים שצמדו בזה:

דוד דמהכא משמע דריביל הוא מכלל התנאים שהרי הובא בסדר התנאים והיינו כמי ש הרמב"ם, וק"ס על רש"י רכתב דאמורא הוא, ואני בעניי במקום אחר (עיי' בס' יוסף אומץ סי' ס"ו) כתבתי להשוות דעת רש"י להרמב"ם ואכמ"ל:

לקוטי מנחם

(יז) וכלל זה אחרי ג'כ אפי' כנגד רבים וכדאי' נענין מזהות אחד דרנכן כיב בע"מ ע"פ ואי אחדי' כלל זה אפי' בכדייתא פ' תגלה"ם ס"כ מה' ביה"ב ובבוא"ת חזן יו"ד ומנהת חיובן מטעם תליב וברמב"ם ס"פ מה' פסח"ס ושע"ט עשו"ת בחר. חיים כהן דינקוחא ל"ט וכנסה"ז ח"מ ר"כ בהגדה"ה כ"י ע"פ והבי"מ ה' ביס"ב א"י

ד'י) ונעירובין דמ' איבער' דלא אפשיטא הוא וע"כ כלבט כהחמיר וע' נו"כ יו"ד מ"ב ע"ו ועמ"ל סרי"ח
 סק"ג ומה שהארכתי שם וע' כ"מ ברפ"ב מה' עומאת לרעת ע"ב וזה נעלם מהג' נעל באר יעקב יו"ד ס'י
 המ"ס פ"ט:

(יש) ונבית ח'ת"ט פ' תל"ג כ' דכתייבא ל'א הלכס כרשכ"ג ע"פ וכו' תורת חסד כללי ש"ס ביה ע"פ וז"ל דליה
 ח'ן ה'א כלל' דרש"ג בשמשינוי הלכס כמחז' וז' להכיני מזה דר'א (תמ"ס התיוס"ס פ"ח
 דעירובין) כ'ה' כלל' לא' בדוקא פ"ג וז"ל ש"ס ופסחים פ"ה דר'א ח'ן (ל"ס ה"ק"פ ש"ס
 ופסוס' חדשים רפ"ג דע"י, ולפ"י ל'פ"ק ע"ד התיוס"ס מרכין רפ"ו ועב"י ח'ת"ט כ"י ל'א' ע"פ, ותוס' כתובית ס"א
 פ"ג כ' דתרי רשכ"ג הוו ע"פ וכהנ"ה כג' מוכר' בל'נ' למאול התלמוד ע"פ וכן תרי רשכ"ג הוו כמ"ס תמ"ס
 דמנחות פ"א ע"פ)

(כ) וכ"ה אם בר פלוגתא ה' מדור הקודם לו ודבמשמע ממש"ס הכ"מ ה' איברי ביאה פ"ד הי"ט לענין פלוגתא דרבי וז"ל בקהלה עממה בעד שאינו בדוק לה דפסק הרמ"ם כרבי והקדש הכיח דר"י לאו חתיכו ה' רק מדור הקודם וח' עממ"ש ז"ל דאלו ה' ר"י קיים ה' כסוף לפני רבי ע"ש ואמנם נגד שכל החמישי ל"ח הלכס כרבי חתיכו כשה' מדור המיוחס:

(בא) ותרי ריב"ל הוו וכוהא ריב"ל כן שלום (עמ"ר כעסתאח פטיו) וכוהא ח"ל מ"ם כב"ר וזדי כן לוי וריב"ל ורי"א כן פטרוו אמרין חלין קריא כד דמכין ח"א על דלת יתפלל וגו' וח"א תעבור לפני שלחן וגו' וח"א כי טוב יום בתלריד וגו' ולכאורה ג"ע לפתחז"ל דריב"ל נכנס חי לג"ע (ומתוירט סוף עהלין) ומעיתת ב"ר פס"ב:

[illegible]

(בג) אפי' נגד רבים וע' רמז"ט פ"ג ה"ג מה' אישות ונכ"מ כס' ופ"ב ה"ג מה' פכ"ו המקדשין ופ"ב ה"ט מה' נדרים ופ"ה:

ציצית אומר זמן דלאו הלכתא היא
דליכא לדמויי להא דאמרינן העושה
לולב לעצמו מברך שהחיינו וכן הניא
העושה סוכה לעצמו אומר שהחיינו דהא
לא מברכינן שהחיינו אלא אסאי דאתי
בשתא לשתא דאמר רבה כי יהוינא בי
רב כהנא איבעיא לן מהו לימר זמן
בר"ה וביה"כ כיון דמוזן לימן קא אתי
אמרינן (עירובין דף מ' ע"ב ועיין בסוכה
דף מ"ו מ"ט ע"א ונחום), והכי הוא מסקנא
דמילתא דקאמרינן נמי בסוכה בספיה
דצמעתא אתו לקמיה דרב יהודה אמר
לחזא אנא אקרא חדתא נמי אמינא זמן
דקרא משתא לשתא נמי קא אתי וסוכה
וכולב נמי קביע להו זמן הלכך בעי
למימר שהחיינו אבל ציצית דלא קביע
ליה זמן לא בעי למימר שהחיינו ולאו
הלכה היא ההיא ברייתא, (בה) הילכך
ליכא למיקם עזה דברייתא ותוספתא
וספרא וספרי כ"א ע"פ אמוראים
שבתלמוד;

חסל סדר המשנה. וזהו סדר התלמוד.

בן כל רבי אלעזר סתם בתלמוד הוא
ר"א בן פדת (י"ו):

בח כל ר"י סתם הוא רב יהודה בר יוחנן (כ) ורב הונא הוה בר זוגיה וזשניהם תלמידי רב הוי, ורב הונא הוה בר זוגיה דשמואל:

כַּמֵּן כֹּל מַעֲשֵׂה בַחֲסִיד אֶחָד אוֹ רַבִּי
יְהוּדָה

דבר מסויים, וכן תורת כהנים שהוא ספרא דבי רב, ולא מכילתא שהוא ספר ואלה שמות מן החדש הזה לכם עד סוף ספרא ח) ולא ספרי שהוא ספר במדבר מן וישלח מן המסנה עד סוף משנה תלמוד ושמן של אלו מדרש ונקראים בלי ההלמוד ברייתא. יש מהם שהם הלכה ויש מהם שאין הלכה. כיצד כל ברייתא שאין חולקין עליה בתלמוד הלכה כמותה כגון זו. אם עומד בשדה ערום ומכסה עצמו כתבן וקבש ובכל דבר וקורא ק"ש אבל לא יתפלל עד שיתכסה עצמו. זו ודאי הלכה כמותה שהרי אין חולקין עליה בתלמוד. ולא עוד אלא שיש לה סיוע מן התלמוד דאמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל (סוכה דף י') הישן בכילה ערום הרי זה מוציא ראשו חוץ לכילה וקורא ק"ש ואוקימנא בכילה שאינה נבונה י' טפחים דכיון דפחותא מ' טפחים דמי כמאן דכריך בנהו ומכסי ושרי ליה למיקרי ק"ש וכל שכן בשדה שאין שם בנדים שיתכסה כתבן וקבש וכיוצא בהן ואל יתבטל ממלכות שמים, וכל ברייתא שחוקים עליה בתלמוד אין הלכה כמותה דהא מהניא דיוקא טפי מברייתא. ואשכחנא בכמה דוכתין דאין הלכה כמהניא כי הא דאמר מתני' יחידא היא או מהני' מני ב"ש הא לאפוקי מבית הלל דעקרינן ליה מהלכתא, וכ"ש ברייתא דפליגי עזה בתלמודא כי הניא דתניא העושה

ת"ר"א

(ח) **נראה** דר"ל עד סוף ספר שמות כמו שהיא בידו המכילתא, ויקי דחרמב"ם כתב בהקדמתו וז"ל ויבי יושעאל מירש בואלה שמות עד סוף התורה והוא הנקרא מכילתא וכן ר"ש חזקוני במכילתא. עכ"ל. והי דחרמב"ם ה"ל מכילתא דרבי ישמעאל שהיא זו שבבידו עד סוף התורה. וכן הספד"א לאין קצ"ד כתב תניא במכילתא ובדין ההוא כתב הרב מגדל עד דהכי תני במכילתא וספרי ע"ש, והרב דינא דהיי"ש שם כתב והוא ס"ס בסמ"ג מ"ש במכילתא וז"ל בספרי, ובסי' השקט שלמה מ"ח סי' ח ע"ש מרן זצ"ל מ"ש בסמ"ג ראיתיה במכילתא כתב דס"ס הוא וז"ל ספרי וממני בה משם הרב דינא דהיי"ש ע"ש, והוא העולם דבר דהם ז"ל ה"ל מכילתא עד סוף התורה, ואכן בדין זה הרב מגדל עוז כתב דהכי תני במכילתא וספרי, ועל מרן ק"ק הדוחרץ לומר שככתב בסמ"ג וכתבתי במכילתא הן אמת, וידע מרן דהם ז"ל ה"ל מכילתא ואינה בידו, אבל חילול דאיתיה בספרי :

וְזוֹאֵלֶם הָא קְשִׁיָּא דְבִסְדֵּר תְּרָא שְׂוֹאָה מִנְּגוּבִים כְּתוּב מִכִּילְתָּא הִיא עַד סוּף ט' שְׁמוֹת וְהָיִי הֶרְמִיָּם וְדַעְמִיָּה הִיָּה לֵהֶם מִכִּילְתָּא עַד סוּף הַתּוֹרָה וְאוֹלִי מִשׁ עַד סוּף סְפָרָא מִיִּרְיֻסוֹ עַד סוּף הַתּוֹרָה וְלֹכֵל הַדְּבָרוֹת לֹא יִדְעִי מִשׁ הֶרְמִיָּם דְּרִי עֲקִיבָא חִיבֵר מִלְתִּין וּמַעֲלוֹם לֹא רֵאִיתִי וְלֹא שְׁמַעִי שִׁישׁ מִכִּילְתָּא דְּרִי עֲקִיבָא:

כ"ב

לקושי מנחם

[illegible]

(ב) ובהן שו" וכלל' במז"ק כ"ח :

(ד) ומ"ש נבכת קנ"א ח"ר יבודה חר"י בר"י דרב יבודה לסיק מי כר' ח' ומי באחריו:

יהודה בן בבא או ר' יהודה בן
אלעאי:

כל היבא דאיכא רב ספרא משום חד
דבי רבי ומנו ר"ג, בנו של רבי הוא:

א כל היכא דפליגי רב ורבי יוחנן
הלכה כר' יוחנן, (כח)
ורבי יוחנן הלכה כר' יוחנן, לבר מתת
דהלכה כר"א, (כט) שמואל ור' יוחנן
הלכה כר' יוחנן:

לב רשב"ל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן
לבר מתלת דהלכה כרשב"ל, (ימי)
חדא בריוש החולץ גבי החולץ למעוברת
והפילה, תניינא ביש נוחלין המחלק
לנכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד
והושה להם בכבוד, תליתאה ביש נוחלין
הכותב כל נכסיו לבנו אחד מותו האב
אינו יכול למכור מפני שכתובים לבן

ח' ד' ת"ז

(ט) **כִּי** הרמב"ן והרשב"א בחי' גיטין דרב שמואל בן חפני משם ספר מתיבות כתב והולכה כרגו, והרמב"ן והרשב"א כתבו דר"ח פליג כמו שהבאתי דבריהם אני הדל בקונטרס יעיר און מערכת חי'א אות ל"א, ואין גם אחד שיאמר דכ"ב בסדר תו"א :

י"ד) ה'ר"א – בערבוין פ'ב ס' נ' הביא זה מתשובת הגאונים, והנהגות אשרי פ"ק דחולין ס' י"ד מייתי לה מסדר תר"א ועמ"ש אני הדל ביעיר און מערכת ח' אות ד':

לקוטי מנחם

[illegible]

כח) וכש"ת ת"י ס' י"א ובו"ת ב"א ס' פ' כ"ז מסתפקים כיצד למסיעין ל"י כללל דחיד דברים הו' סתם משה חם
הוא יולא מן הכלל וכלל כר"א פ"ג:

למ"ד דוקא בכבלי ולא בירושלמי וענו"כ אה"ע סני"ט ואש"ל ס"ח פ"ט, וכן עוד שם ס"ט"ט בשם י"מ דלכל מה הוא דוקא בכ"ב לכת ע"ש וא"ע לוא מל"ט כן בשום מקום וזאת גבי רבנן ור"י להוכיח כרבה בר מנא תשוב' ב"ב קי"ד פ"ב ועוד דהא התוקן להעוברת אינו בכ"ב ואש"ל דכר"י עממ"ש ה"ד מלאכי ארת' ר' גבי ר"ל ור"י בשם הריטב"א פ"ט פ"ט, ובכ"מ פ"ח ה"ב מ"ח ע"ה כ"ה דבכ"מ תני' כות"ל ע"ש כלל זה פ"ט ו"ל בזה קוש' תוס' בספרדלי ע"פ מ"ב פ"ח ה"ג תני' כות"ל דל"כ וכו' ע"ש ובפס"ק לפסח"ל בשם הנו"ב :

[illegible]

(לב) פתים' חולין (י"ג ע"ב) דחרי ר"ס סווי:
(לד) איי' כשנשים (מ"א ע"ב) דר' נחמן אומר אלא ורב שטת דמינא הלכתא ספרא ספרי' ותוספתא וכולי גמרא פ"ט
ולפ"ה שגראס האת כיסורא ולא רליתי מי שפסעירר כזה:

סדר תנאים ואמוראים

116

מתלת שרה ענין ומחצה דהלכתא כרב יוסף יר' :
לז רב אחא ורבינא הלכתא כרבינא לבר מאומצא ביעי ומיורקי שלש הלכות הן כפ' גיר הנשה יר' :
לח רב אשי ורב כהנא הלכה כרב כהנא, (ל' רב אשי ורבינא הלכה כרב אשי) ע' נסוף הלות דה והנה מלחמי וכו', והלכתא כמר בר רב אשי בכולא תלמודא בר מסיפך שבועה ומכתב אודיתא וז' דאמר מר בר רב אשי בדאורייתא נמי מהפבין שבועתא ומכתב אודיתא כי ההוא דאכמין סהדי בכילתא :
לט אביי ורבא הלכתא כרבא לבר משייתא דהלכתא כותיה דאביי ומיסנך יע"ל קנ"ט :
מ כל היכא דאיכא השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר דעביר כמר עביר ודעביר כמר עביר, וכן הלכה :
מא כל קושיא שלא הוכרעה לא בראשונה ולא באחרונה, עשה כזו עשה כזו עשה :
מב כל שמע'ת'א דלא איפליגי בה הלכתא היא :
מג כל מהכא שמעתתא היא כגון אלא מהכא או ותפשוט לה מהכא :
מד כל מהא בריתא היא :
מה כל היכא דאיכא תסתים כן הלכה וסיומא דמילתא היא ואין לך מה שתחזור בו :
מו כל אמר רחמנא הלכה למשה מסיני היא יכ' :
מז כל אפנויי יתרים הם במקרא ולא היה צורך לכתבו כמו איש פנוי שאין לו עסק ולא כתבו הכתוב אלא ללמוד מהם ואין להשיב תשובה של כלום כי פנוי הוא ללמוד ולא להשיב :
מח כל תיקון דאיסורא לחומרא, דממונא לקולא יט' :
מט כל היכא דאיכא תרי לישני בחד מילתא בדאורייתא עבדינן לחומרא בדרבנן עבדינן לקולא ס' :
נכ'ה'דתשכח קסאי דפליגי ובתראי דפליגי נמי בההיא פלוגתא כגון אביי ורבא או בתראי

חיד"א

(א) תתום' מליג עלה בשבועות דף מ"א ושאר דוכתי ע"ש :
 (ב) עמ"ש הרמב"ן בהשגותיו לס' המצות שרש ראשון דאמרה תורה רחמנא אמר זמנין דרבנן ועיין להרב חזק יאיר ס"י קצ"ב לח) :

עמ"ש

לקיטו מנחם

(ד) וביכא דיש עוד אמונא דלא ס"ל כרבה הלכה כר"י עט"ו ח"א"כ ככ"ג סק"ה וע"ס מלא סדוים סוף ערך רבה ור"י ולפ"מ הריב"ז עירובין מ' ד"ה אדעתא דהלכתא כר"י דסיני הוה א"כ יקשה דהרי גס ר' יוסף סני הוה כדל' סוף כרכות וחל"ק עמ"ש תוס' (כ"ק ג' ע"ב) דהא דהלכתא כרבה דוקא ככ"ג הוה פ"ס וכתים גיטין דע"ד ע"ב ד"ה רבה וכתומות ט"ס דומ' שבת, ומלחמי דכנ"י כהנ"ג בגאון מיהר"ו בלסקוויץ לעירובין פ"ט :
 (ה) וז"ל הגמ' שם דל"ג כהנ"ג כולה רבינא לקולא וז"ל לחומרא והלכה כרבינא לקולא בר מהני ג' דר' אחא לקולא והלכתא כותי' לקולא ע"ס ולקולא דלפי"ו יותר הוג"ל ר"א ורבינא סלכתא כמאן דמיקל ואולי חגב חומרא קמ"ל דלא לעשות ולהסור הגירסא, ואולם מן הכלל הוה יל"מ כסועה כ"ס ע"א וע"ז כ"ז ל"ג וע"ה ע"כ, וע' ג"כ פסחים ר"ס כ"ד לולין :
 (ו) ועתום' מנחות ק"ב ע"ב וקידושין מ' ע"ב וחולין ק"כ דתרי רב כהנא הוה וזלח ל"ס כהן ומתמיד דרב סוס פ"ט וכן מליט דתרי רב אבי הוה וז' ר"א הקדמון (וע' סג"ה הגר"י למהלך תלמוד) :
 (ז) וז"ל דכל זה הוא רק היכא דפליגי אביי ורבא להדי' משא"כ דאתמר רק מכללא ומדמי' כן מדכרי סט"ו ח"א"כ ה"כ ע"ס :
 ומ"ש הש"ס ס"ס ע"מ דע' של יע"ל קנ"ט הוה עימור דאין עימור רק בגיזול קרקע (שבת פ"ג) ל"פ מכ"ק פ"ג, דל"י שם להדיח דע' הוה עד זומם ע"ס, ודוקא אביי ורבא הלכה כרבה אמנם נגד רבה הלכה כרביי דהוה בתרא מ"מ פ"ח מה' שבת (וע' הג"ה ש"ן סוף ס'ס) :
 (ח) וז"ל עמ"ש ס"י דכל בלחית אחרו הל"מ הוה ועכ"ו מליט חותו אף גמירי דקרו דרבנן ור"ל דהוה כעין הנה"מ בלי חילוק או כמ"ה הממ' כספרי ישר חזק דהל"מ כן ה' כשגורו חכמים לא יגורו רק כן פ"ט ויש להבין עמ"ש ל' דלף מה בלחית ותיק חתיר לתדכ נחמרה נמשה מסיני ירובלמי מניה פ"ד ועד"ו וכלל נחמרה גם כן וכו' ע"ל דבר קבלה כמו של פסוקי נ"ך אחרי' ע"ל אחר רחמנא (ר"ס ל"ד ע"א) וע' עוד מוש בחי' הדד"ס על ס' המליט להראש"ס שורש א' :
 (ט) ואולם בליכור דרבנן חזלי' לקולא (ע' די מלחמי) וכלהו זה מלחמי דגם בליכור דרבנן מליט לחומרא לפר כרי"ף ורמב"ם בלח"ע' דלא אפשרטא לענין ירבאל ועט"ס שקבלו שרש כשותפות סתם, לענין שבת ע"ז כ"ב וס"ע רמ"ה ככ"ג שם ואולי חומרא דשבת שא"י :
 (י) וכן דבני ממויות בקר אחר המילק (ר"ן פ"ב דרי"ה), וג' מתלוקת וד' ח'י' נדבדק, שיעת כהנ"ג הרי"ף והרמב"ם בלשון דמחמיר דתרי לשיטת דהנ"ל ואחוראי, ש' הריב"ז דלש"ה הלכה כרבה אמר קמא שהוא כרבים ולויכא ואחרי ההפך דכרי יעושנו, ש' הרי"ף כן גילת דהלכה כר"י ש"ה וסל"ה מחלק דכר דהו

[illegible]

סדר תנאים ואמוראים

118

עז וכל היכא דאיכא א"ר פלוני א"ר פלוני, רבו היה (עו):

עח וכל היכא דאיכא א"ר פלוני משום רבי פלוני, לא רבו היה:

עט וכל היכא דאיכא מתיב, קשיא היא. איתבי, יחיד ליחיד. מיתבי, רבים ליחיד:

פ וכל היכא דאיכא והא אתמר והא תנן והא תניא ורמינהו, קשיא ולפרוכי קא אתיא:

פא וכל איריא קשיא היא:

פב וכל הויה קשיא היא כגון והיוני בה או והוי בה ר' פלוני:

פג וכל היכא שבכל תנויי שלא תמצא בה אבוי או רבא או אמוראי אחרני, שמע מינה רב אשי ורבינא תקנום:

פד ופעמים שתמצא בקושיא אבוי ורבא ורב פפא ורבינא, לפי שכולם ראו זה את זה ובדור אחד היו:

פה כל רבי מאיר, ישראל, וכל רב ומר מככל:

פו ר' יוחנן ורשב"ל היו תחלת אמוראים בא"י:

פז רב ושמואל כבכל רבי יוחנן ורשב"ל נהגו שררה בא"י ורב ושמואל נהגו שררה בנהדרעא וכדור אחד היו, ואחריהם רב הונא ורב חסדא, ואחריהם ר"ג ורב ששת, ואחריהם רבה ורב יוסף, ואחריהם אבוי ורבא, מה ואחריהם רב פפא ורב כהנא, ואחריהם רבי אשי ורבינא:

פח רבי יוחנן חי ת' שנים (עו), (טו) רב חי ש' שנה (י), רבן יוחנן בן זכאי (טו) ור"ע והלל הזקן חיו כל אחד מהם מאה ועשרים שנה:

רבי

המשנה לפיכך אינה כתובה כלשון תנו רבנן אלא בל' תנא אע"פ שכל תנו רבנן תוספתא היא:

סו וכל ברייתא שאינה כלשון תנו רבנן אלא בל' תניא ממנה אתה למד שהיא בת"כ (יד):

סז וכל היכא דאיכא ואמר מר תשובה היא מאותה ברייתא שהיא תוספתא ותוספתא תנו רבנן היא:

סה וכל היכא דאיכא אמר מר, ראה לאותה הלכה הכתיבה למעלה ותדע מעמא ועיד טעם אחר:

סט וכל היכא דאיכא פשיטא לא צריכא, בא להוסיף קולא על קולא:

ע וכל היכא דאיכא מאי בינייהו אם חכם אחד הוא ואמר כה יש בין טעם פלוני חכם למעם של, ואם שני חכמים הם ואמר מה יש דבר יותר בין טעם פלוני חכם למעם פלוני חכם:

עא וכל היכא דאיכא איבעיא להו, אותם חכמים שהפליגו באותה הלכה אותו פסק הוצרך להם והם שאלו זה את זה לעצמם (טו):

עב וכל היכא דאיכא קמיפלגי, חכם בשיבה היה:

עג וכל היכא דאיכא תיתי לי לשון קללה הוא:

עד וכל היכא דאיכא אירכר שמה, שמתא הוא דשמתיה:

עה וכל היכא דאיכא מי בדלת, מעשות מלאכה קאמר:

עו וכל היכא דאיכא א"ר פלוני וממו בה משמיה דפלוני, חלוקים היו בדבר לאמר בשם אותו חכם:

חיד"א

(ד) **כמדומה** דבנוסחאות התלמוד שלפנינו המצא הפך מזה: (טו) **כ"ב** הרבה מן הראשונים הביאם הרב יד מלאכי כלל ע"ד, ושם כי דעל הרוב הוא כן ואינו כלל גמור והביא כמה ראיות על זה ע"ש:

(טז) **ס'** התורמה סי' קליה כתב דבסדר אמוראים ר' יוחנן חי יותר משי שנה, אפשר דכך היתה גירסתו:

(יז) **כ"ב** הרמב"ם הביאו שיטה מקובצת כתובות סי' האשה שנפלו דף פ"ח ע"ב, ועיין יעיר און מערכת האליף אות מ"ד:

וכי

לקוטי מנחם

(מר) **והולס לשון נטון קמי' דלי'** במדרש מלינו גס נכס"ס שחל מל' התכמים (כ"ר פ"ד) וכל היכא דליכני ולא אפשרע הוא וסיס' ונלסא לעולס אימא לך קושעא דמלחא הוא מדסיס' כדכר' דלמא עכ"י חו"ט סי' כ"ז:

(מה) **וכספיה הקשה פנ"י ר"ה י"ח מנכרות מ"ח**, ופנ"ת בית אפרים סי' נ"ח מה שתי' על נטון פ"פ ג"י כה"ג פ"ט:

(מי) **וכספיה ה' א"י כ' שבי' חי אחר רב אשי פ"ט** וכספיה בית אפרים חו"ט סי' כ"ז הקשה מה' הפועלים דמשמע שנטר כסוף לפענית ר"ל ונכ"ס ד"ך כ' שלח ל' ר"י גיאלס לר"א הוו ידעין שלל ימיו של ר"א סי' מלמדנו וכו' עליה עוד כתבים פ"ט ומש"ל כס' ל"ח סקל"ו כה"ג פ"ט דתרי ר"א הוו:

(מז) **כתוב' שנת דף ג"ד כ' דנכס גיאליתו כ' שנים אחר החורבן פ"ט** ולא כה"ג כספיה הכריתות מ' שנס פ"ט, וס' כל חדש מ"ג הגלון המקובל כס' מפנה רוקח כמס' טועם דשמו העלמי' כי קן זכאי וכו' שמת סי' לו וחקן

פ"מ רבי ור' נתן סוף משנה, (סח) רב צי רב גרא ורב סימונא סוף סברא יח).
אשי ורבינא סוף הוראה: (סט) רבי יונתן סוף מעשה יט):

נשלם סדר תנאים ואמוראים

חיד"א

(יח) **וכ"כ** סי' כריתות והוא מסדר ת"א רק דשם כתוב רב סמא ורב גרא:
(יט) **כ"כ** סי' כריתות וראיתי בגליון ש"י הרב מהר"ר דוד קורניאלדו ז"ל וז"ל צ"ע ושמא ד"ל סוף אנשי מעשה אלא דא"כ קשה דבסוף סוטה תלי הא ברבי חנינא בן דוסא עכ"ל, ואפשר דלגבי מעשה התנאים תני פ"ק (צ"ל פרק בתרא) דסוטה דמ"ר חנינא בן דוסא בסלו אנשי מעשה, ותא חזינן דאחר כך בתנאים היו כמה אנשי מעשה וגם באמוראים, ויתכן דלגבי תנאים ראשונים קאמר דמ"ר חנינא בן דוסא בסלו, וזה ר' יונתן גראה דהיה מרבנן סבוראי או סמוך להם, ושינה ואמר סוף מעשה ולא אמר ע"ד שאמר **צ"י רבי חנינא בן דוסא** להבדיל בין קדש לקדש דלגבי אמוראי ורבנן סבוראי היה סוף אנשי מעשה, וגם לישנא דסוף משנה סוף הוראה וכו' נקט:

חליק, ומשום הכי אמרתי להביא גו"ץ (בדפוס) סדר ת"א שמצאתי בקלף ישן כ"י והמעין יראה כי יש הפרש בין זה לזה הרבה:
ודע כי בספר הקנה אשר הדיסו יש טעיות, ובכללים אלו הן כל יקר ראתה עיני בס' הקנה כ"י שבידו וראיתי טעיות ושנויים הרבה:
איברא דמחבר סי' הקנה כותב שהיה בשנת ד' אלפים כמ"ש בס' הקנה של טעמי המצות וסי' קנה בינה על ק"ש, וא"כ היה בזמן ר' תחלת האמוראים וסוף התנאים, ואיך יתכן לכתוב על אביי ורבא ורבנן סבוראי, האמת שיש מי שכתב שמתברר סי' הפליאה היה ר"ג קרא. אמנם בספרים אלו כותב שהוא קנה בן אביגדור וכו', כלומר שכל זה אינו מגוף הספר אלא תוספת מבחוץ. אינו מתישב: **והנה** מצאתי להראש' בפסקיו פ"ק דקדושין אות כ"י רבינו יוסף טוב עלם כתוב רבינא ורב אשי הלכה כרבינא עכ"ל, הא למדת דסדר ת"א אשי טובא ורבינו יוסף טוב עלם שהיה קרוב לזמן הרי"ף העתיקו ונמצא כתוב מכתב ידו, וגררין הדברים שהתנאים כתבוהו מקבלתם מהאמוראים ורבנן סבוראי, והנה בהא דרבינא ורב אשי בסדר הגו' הכתוב על קלף ישן כתוב הלכה כרב אשי כמש"ל וכ"כ בס' כריתות, אכן בספר הקנה כתוב הלכה כרבינא כנסחת רבינו יוסף טוב עלם:

אמר הצעיר חיד"א סי"ט, גראה ברור כי זה סדר תנאים ואמוראים הוא מהתנאים שהם קבלו מהאמוראים והזכירו רב גרא ורב סימונא שהיו סוף סברא דהיינו סוף רבנן סבוראי, וכן גראה קצת מהתוס' והראש' בשבועות דף מ"א דהזכירו בה"ג וסדר תנאים ואמוראים ור"ה, ע"ז רראה דבין בה"ג ור"ה כתבו סדר ת"א לומר שהוא מהתנאים, ואין ראיה ממש במקום אשר דלא הקפידו על זה, זכיון שהוא קבלת התנאים, לזה מיינתו מיניה הראשונים ראה לדבריהם:

ובסדר זה תנוה דעתנו דכמה מילי שאומרים הראשונים רש"י והרמב"ם וכיוצא בפשיטות, בסדר זה נמצאו ומשם הפירו אוכל:
וראיתי בס' כריתות פער ימות עלום שכי הרבה דברי' מסדר זה בסתם כאלו הם דברי עצמו והנה הגם בסדר זה, אך כתב בספר כריתות בפתחת השער וז"ל ולפי כתי אדתי ההתבוננות בדברי גאוננו הקדמונים אכתוב בלשון קצרה וכו' עכ"ל. ועל זה מן לכתוב כמה דברים מסדר זה של התנאים בסתם, אמנם ראיתי לרבינו שמואל הנגיד במבוא התלמוד שכתב בסתם איזה דברים מסדר זה:
אחר' כן נזכרתי דבסי' הקנה יש כללים הן אמת הפסח' בתוכי' ומצאתי בס' הקנה שנדפס מקורב דף ס"ג שכמעט שם יש כל סדר התנאים ואמוראים הלזה, אלא שיש כמה שנויים יתיר חסר

לקוטי מנחם

וכן זכאי ע"ש ונ"ק מסנהדרין דמ"א דאמר' כדוה למד לפי רבי קרי ל"י כן זכאי ע"ש אכ"ז:
(סח) וסי' חכיו של רבי ונקדח' ר' נתן ככנ"ל (כ"ב קל"א):
(סט) ונ"ק על כהאן כמל בית ועד לחכמים על אשר לא זכר כלל את רב סימונא ע"ש:
(גו"ץ) ונ"ק מנ"ק לנ"ק כ' לדור תנאים ואמוראים הוא לרב יוסף טוב עלם ע"ש, וכמ"ס סמ"ח אחר' כמ"ס:
ס' ס"ח

ע

[6] **עבודה תמה** פירוש לסדר עבודת יה"כ מהרב שרה יהושע וגרפס בקושטא, א' ויש פ"י לסדר עבודה מהרב מהר"ם נגרין ומכ"א אותו בס' עבודת ישראל. גם על ס' היראה מרבינו יונה עשה הגזרות ופירושים הרב מהר"ם

הג"ה מנחם ציון

(א) כשית' ת"ס ומחש' נפ"ק יתהלים:

[ח] עבודת הקדש להרשב"א. עיין לקמן מערכת ש"ן

בס"ד. (עיין הרשב"א נח"א):

[ט] עבודות האהבה למהר"ש אלקבץ על

דרך האמת ולא נדפס:

[י] עדות ביהוסף ב' חלקים שו"ת להרב (י) מה' יוסף

אלמושינו אב"ד ור"מ דק"ק בילוגראדו. ועיין בנדפס מערכת יו"ד (עיין מ' יוסף אלמושינו נח"א):

[יא] עדות וביהוסף (י) שו"ת להרב המובהק ח"ק

כמה' יוסף ו' סאמון ולה"ה נדפס מחדש: [יב] עדות ביעקב שו"ת ולקוטנים (י)

להרב מה' יעקב די בומון. ועי' במערכת יו"ד. (עיין מ' יעקב די בומון נח"א):

[יג] עדי זהב הגהות מהר"ם די לונזאנו על הרב הלבוש וראיתם

מכ"י הרב ז"ל ומזכירו בס' מצת שמורים, וכמ"ש בנדפס מערכת מ"ם בס"ד. (עיין מה' מנחם די לונזאנו נח"א, ועיין לבוש):

[יד] ספר עדינות חיברו ר' שמעון הגדול שו"ת מגדולי

לותי"ר ומקורו מעוזא הסופר ואנשי כנסת הגדולה בקבלה. הזכירו הקדוש

מהר"ש בס' דן ודין (ט):

[טו] עובר לסוחר כ"י בקבלה מגורי האר"י ז"ל, כך

שמעתי ועתה ראיתי בסה"ד שהוא ספר ללמוד חכמת סופרים חשבונות רבים

ונדפס יו"ד):

[טז] עוגה קטנה (עיין אמות קטנה):

[יז] עוגת רצפים (עיין חזק סופרים): עוללות

מהר"ם נגרין וראיתו ונדפס ב' פעמים. והרב מהר"ם נגרין היה בזמן מרן כ"י לפי המשוער אצלי:

[נ] עבודת הגפן פירוש ההגדה וחי' דינים בהל' פסח

בכ"י ד' אופיבאך (ב):

[נא] עבודת הגרשוני שו"ת להרב הנאון מ' גרשוני

אב"ד דק"ק מיץ. ועיין לעיל ובנדפס מערכת גימל (עיין מ' גרשוני אשכנזי נח"א):

[נב] עבודת יה"כ מהר"ק על התפלות והקרבנות, נדפס

בויניציא שנת ש"מ: (אומיר ת"ז) פי' סדר עבודה (ג)

למהר"ר ישראל קמחי ד' תלמיד מופת הדור מהר"א ז"ל ויש לו תשובה בשו"ת

מים רבים כשהלך בשליחות מצוה בערי האיברופ"א והרב יושנים לדוד שקל

ופרי על ס' עבודת ישראל הנזכר:

[נא] עבודת הלוי מורה מקום על כל המצות במדבר וסמ"ג

וסמ"ק ורבינו ירוחם וכלבו דפוס וויניציא ישן (ה) ונדפס פעם אחרת בק"ק

(קושטנידיא) בשם מורה צדק. ועתה מדפיסים אותו בלייורנו בחומש תורה

אור:

[נב] עבודת מקדש להרב המקובל מ' מנחם די

לונזאנו וחיברו שנת של"ב ונדפס בפני עצמו ואח"כ בספרו שתי ידות הוא סדר

עבודות התמידין ומוסף שבת. והרמ"ע מפאנו ימד סדר עבודה לכל המוספין.

והרב יעב"ן בבית הפלתו ערער עליהם וסידר סדר עבודת תמידין ומוסף כפי דעתו ע"ש:

הג"ה מנחם ציון

(ב) למו"ה יודק ליכ כר' אליהו פס כניו הקננים מו"ה וואלף ומו"ה שלמה וואלטרין ונס פ" פ"ס סוד לאכי קמט:

(ג) נדפס בלומיר ש' ת"ז ופ"ל עיני ישראל:

(ד) ומו"ש לתרץ קושי' כפ"ל המאיר על כעלי הקרובין מיוסדי הפיוטים על שהכניסו סדר הפיוט בסדר עבודה יו"כ

דכא כל עבודת היום ו"ה כשר רק כה"ג לנד ע"ש וכתבו' ע' וחו"ס חדשים פ"כ דיוחא מ"כ, ונעלם ממנו כמחכ"ת לפי שעה דכס הם דכ"י חוס' יכנים שם דכ"י ע"כ, סוף ד"ה דלף כהכ"י כסס הכ"י פ"ש, (ופמ"ש בזה עוד בזה בכה"ה ש"ן כסוף הס'):

(ה) ואדרבה נדפס פעם ראשונה בקושטנידיא שנת ר"פ ואת"כ בויניציא ונא"ד (ש' ת"ז) כסס מורס דק וע"ה מו"ה דקוק כמח"ה אשר הלוי ומה שהעלימו את שם הלוי לגמרי אין זה נזק:

(ו) כ"ז וחי' כ"מ (נדפס קושטנידיא ת"ה) עס ס' לקח טוב מנחם:

(ז) ליווארנא ש' ומוספין ככ"ל מנחם:

(ח) וכילארים לס' העשור (סאלוניקי עדות):

(ט) שם דלף נחל בשלימות רק מקלות וספאר ננכחו עכו"ם ע"ש:

יו"ד בויניציא שפ"ו למו"ה מנחם ציון סורטא (עסס"ד וספת"י) וכו' תחת די לפי שעה וע' קונטרס הכרזים ונכ" יוס' (וכדגרינו מלח"ה כס' קול שמה (פרוסטין כס"ג) חזו"ס לש"ק פ"ס א"כ לקיים מפסוקי תנ"ך שזכר כסס מלת שמה עס פ"י למו"ה כמח"ה כר' גרשון כהן סורטא):

יעקב נ' צור ושמעתי מתלמידיו ותלמידיו תלמידיו את כל תקף גדולת הרב מר שמואל הנזכר בעומק העיון ישר ובהוראה ותלמודו שגור ומסודר בפיו. והרב המופלא ח"ק מהר"ח נ' עמר ב"ס פרי תאר קורא אותו אחי הרשב"א. ונח נפשיה דרב בן נ"ב שנה כשמואל הרמתי וכדומה שהיה שנת חק"מ:

[כח] **ס' העזר** חיבור קדמון ומוכיר לפעמים רבינו מנוח בפירושו ובדף ג"ג כ' כ"כ הרב בעל העזר בחיבור המוקצה. ובס' כ"י ישן נושן מצאתי שכ' אחר הרו"ה בעל המאור כלשון הזה והרב רבי מאיר ממרנקמאליש חיבר חיבורים ועזר לכל ב"ס העזר, (יד) ובס' כפתור ופרח סוף דף ו' כתב ובעל העזר זקני הרב ר' נתן בן הרב ר' מאיר כתב וכו' ותמה על מ"ש מהור קדש הרב ר' אליעזר דשינו וצוק"ל בהלכותיו עכ"ל וכפי מה שמצאתי בס' ישן הרב בעל העזר היה שמו הרב ר' מאיר ואפשר דמ"ס הוא בכפתור ופרח וצ"ל זקני הרב ר' מאיר בן הרב ר' נתן:

[כט] **עזרת נשים** מהרב הגדול מהר"ם נ' חביב על עיגונא סובב הולך על ס' י"ז מש"ע א"ה. ואח"ז מחברת בשמות הגיטין ובסוף קצת תשובות לבן בתו החכם השלם החסיד ועניו כמה' יעקב כולי המחבר ספר מעם לועז לזכות את הרבים והמסדר הס' הנורא משנה למלך ופרשת דרכים, ושמעתי מקדושת וחסידות מהר"י כולי ר"ל הנזכר ושקידתו בתורה. וראיתי קונטרסים ממנו בכ"י שכל מה שהיו מחדשים בישיבת הרב הגדול מהר"י רואנים ו"ל וחבריו הרבנים ו"ל היה כותב בשמס. וכן כמה קונטרסים מחידושי כ"י. והוא סידר ספרי הרב מר זקנו ו"ל גם פשט שמות בארץ, עזרת נשים, וסידר ס' הנורא משנה למלך וקבץ כל גליוני הספרים וכל ניירות וחברונות וחיובר ס' הבהיר משנה למלך וגם ס' פרשת דרכים שהיה בלי סדר ומעורב ונתח אותו לנתחיו וחיובר דרכ"י נועם ורוחו

[יח] **עוללות אפרים** להנאון מהר"ר שרמה אפרים

בעל כלי יקר, שפתי דעת, אורח לחיים, עמודי שש, עיר נבורים, רבבות אפרים, והיה רב בק"ק פראג עם הנאון החסיד הרב של"ה, ונח נפשיה דרב ו' אייר י"א השע"ט, ובקשו תלמידיו להתעסק בו ולמנהרו והורה הרב של"ה שחברת הקברנים יתעסקו עם הת"ת, ואם ירצו לותר לאיזה אנשים חשובים בשביל מונת הצדקה של קברנים שיקנו בדמים הרשות בידם, אבל מצד הדין אין יכולים ליקח מהקברנים, כן כתוב בפנקס חבורה דק"ק פראג והביאו סדר הדורות סוף דף ס"ד:

[יט] **עוללות הכרם** שארית שו"ת כרם שלמה להרב מהר"ש אמארייליו ונרפס בסוף תורת חיים למהר"ש ח"ג:

[כ] **עולם קטן** בריש משנת חסידים להרב המקובל מ' עמנואל חי ריקי, ונרפס לברו עם פי' דרך המלך:

[כא] **עולם קטן**, מאמר — (ע'י) הרמ"ע מפאנו כה"ח):

[כב] **עולת שבת** (עיון עולת תמיד):

[כג] **עולת שמואל** (י' שו"ת למהר"ר שמואל פלורנטיין

אחרון):

[כד] **עולת תמיד** חיבור מהר"י צמח ו"ל כוננת אשר מצא מכתב יד הקדש מהר"ו עצמו ויש בו חידושים הרבה והוא בכ"י:

[כה] **עולת תמיד** ועולת שבת, באור א"ה ש"ע להרב מ' שמואל א' מדייני ק"ק קראקא ונרפס באמשטרדם שנת אס"ת והרב מג"א והרב אליהו רבא משינים עליו:

[כו] **עומר השכחה** (עיון רבינו יעקב מרומנו ר"ת כה"ח) (י'):

[כז] **עז והדר** שימה נפלאה בפלפול עמוק בכ"י על מס' ע"א מהרב הגדול מה' שמואל בן אלבאו מרבני עיר פיס בוסן הרב הגדול מה'

הג"ה מנחם ציון

(יא) י"ל הד"ר שני ולא כמ"ס בעל דור ודור ודרכיו אות שני ס' תל"ז ה' אלול פ"ט:

(יב) עם ס' מנחת שמואל דרכים שאלוהיו תק"ל:

(יג) ופ"ל ח"ל רמב"ם ד"ס ור"ה וכו' ע"ס וסוף למסכתא גיטין:

(יד) וכס' כמאלי לאות כי דוא ליבכ הכנת כדו"ה על סייף וע"ס כעלמה ופי' תלמיד כלאב"ד:

ורוחו הוא קבצן, וראיתי קצת מפרשת דרכים כ"י מהרב ז"ל וברכתי ברוך שחלק מחכמתו. והכרתי תוקף פעולת צדיק מהר"י כולי ז"ל הפלא ופלא כי היה סופר מהיר ובקי בש"ס וכפוסקים ומפרשים וכנראה בספר מעם לעז אשר חיבר לזכות את הרבים אשריו ואשריו חלקו:

[ג] עט סופר לרד"ק בחכמת הדקדוק א':

[גא] עט סופר כ"י חיבר הרב מ' יעקב י' צור ז"ל

בתקון סדרי שטרות וחיבר חבורים הרבה כמ"ש בח"א מערכת י"ד אות מ' (עיין יעקב י' לור נח"א), והרבה לכתוב בכל גליוני ספריו. והיה בקי בכל מנהגי הרבנים מספרד הבאים מהנורו ולא הניח דבר גדול ודבר קטן הכל בכתב. גם יש לו ספר האגרות שכתב במליצה ויש בו המצאות במדכ"ר בערב"ה:

[גב] עטור סדר הדורות כתב עטור ואח"כ עטור סופרים ע"ש.

ואינם שנים כי ס' העטור הפשוט והמורפס נקרא עטור סופרים אלא שהפוסקים כותבים עטור לכד לקצרו זה פשוט ולעיל במערכת דל"ת (עיין דורות) כתבתי שראיתי למרן בב"י א"ח סימן תרע"א שכתב בן כתב הר"ן בשם העטור וכ"כ שבלי הלקט בשם בעל הדברות ע"ש. וכתבתי דיש להרניש דהרב עטור הוא הרב המחבר הדברות בידוע. ושמעתי אומרים לכונתו של חילוק שמות הספרים דהר"ן כתב בשם ספר העטור ושבלי הלקט בשם ספר הדברות ולא נהירא דהיי"ל למרן לומר וכ"כ של בשם ספר הדברות או לשון כיוצא בזה ומאמרו בשם בעל הדברות משמע דרבנים חלוקים הם בעל העטור ובעל הדברות, ואולי אנב שימפיה נקט לשון זה (י):

(פ) וגם על המסורה נדפס בלוק תרכ"ד:

(פא) ובי העטור נדפס פעם ראשונה ביוניול"א שס"ח ונדפס כעת בלונדון עם ח"כ וז"ל ועם ה"ס לחי"א, חי"א נקרא בשם העטור כולל דני ממונות וניטין כתובות קדושים ח"כ מדיני משטת מילס לזית ותפילין וברכות וח"ב נקרא עשרת הדברות מדיני יו"ט חנוכה ופורים, וחולס לפמ"ש בהגה"מ ס"ד מה' חיות אלה למ"ד כשם ס' העטור שחי' רבינו פרץ ע"פ וכן כה' מילס וז"ל רבינו במתה כה' העטור הכי נר דה"י נמאל בידי הראשונים תרין תולתא ספרי שוקראים כשם ס' עטור סופרים ולפי"ז ל"ק על הביי כ"כ ובכנען דא לריבית למדע ג"ל דס' העטור ל"ב סכית כ"כ: אלל הכתי"א מהר"ל ומהר"ל הכ"ך המני"ט הכ"ס והס"י (וכמ"ס כהנ"ס ש"ן בסוף סס' כשם הגאון בעל שפרי תורה ע"פ וכת"י ר"ס תש"ח):

(יז) ובעת הוא בלוח רע"א:

(חי) וכן חי' נקרא בני המני"ט למר"ן:

(יט) כן כ"ד כהנ"ס ומה"ס הכי חתנו בהקדמה נ"ס דער חמיו שאלתיקו חק"ת גם נדפס ביאורי העטור לבעל עדות ביעקב לר"י די גוטון והנס כספרו, כ"ל וזה נ"ס כעיר נדפס גם ביוניול"א עם ביאור לחי"א ותולדות המחבר:

עטור סופרים בדיני ממונות ושטרות ויש בה עשרה מאמרות ואחר כך הלכות שסימנם תשקיף בגזע חכמיה. חיברו רבינו יצחק בן אבא מארי כמ"ש בח"א מערכת י"ד אות י"ב (י) (עיין זה בח"א). ומ"ש בשו"ת להרמב"ן סי' ע"ט וכן ר"ת בעל העטור הוא ס"ס וצ"ל ר"י בעל העטור (י) וכבר כתב רבינו בצלאל דתשובות אלו מלאים טעויות. שוב ראיתי בתשובות מהר"ם ד"ס סימן תק"ט שכתב מסק ר"ה בספר העטור ויש לדחות, ועל קצת מאמרות - כתב הרב בני יעקב, ומורנו הרב מר קשישא מהר"א נחום היה לו באור העשרה מאמרות, והרב החסיד מהר"א גירון עשה פירושים לקצת העטור ונקרא מקרא סופרים ותקון סופרים וראיתיו כשהייתי בקרסטאטניא שנת תקי"ז שנדפס בו בפרק, והרב מהר"ר יעקב די גוטון היה לו חיבור על העטור ונאבד ואיזה שיעור נדפס בספרו עדות ביעקב משרית וליקוטים, והרב הגדול מהר"ש אלגאזי כתב דהיה לו זקנת שלמה על לשונות העטור וח"מ ונאבד:

ושמעתי מרבנן קשישא בעה"ק ירושלים ת"ו שקבלו מהזקנים דס' העטור וספר רבינו ירוחם הם מבחינת סדר עילמא דאתבסיא, וכל מי שעושה באור עליהם או נאבד הביאור או חי' יסמי במבחר ימיו, וספר העטור כבר כתבנו דכמה רבנים עשו פ"י ונאבדו והרב בני יעקב נת נפשיש בן ל"ב טהור, וכן רבינו ירוחם הרב מהר"ש יונה עשה באור לחלק אדם וקרא שמו מגיד לאדם, ולמשיירם קראו מגיד משיירם ונאבדו, וכמה"ר אשר שלם התחיל לחבר עליו כמו שתראה בס' מטה אשר ונפטר לב"ע בקוצר שנים (יט) והרב גתיות משפט מעט מוצר שביאר ונת נפשיש דרב, גם הרב מהר"א לפאס הי"ל באור על רבינו ירוחם מ"ש תלמידו הרב משכנות יעקב ונאבד, ומכאן תראה קדושת הרב מהר"א גירון שעשה באור לאיזה חלק מהעטור ויצא לאור והאריך ימים ושנים תנצב"ה:

[גג] **עמרת אליהו** להגאון מה' אליהו על זבחים מנחות תמורה ותוספתא דובחים ומפליגים מאד על חכמתו ובקיאותו:

[גד] **עמרת זהב פי'** על אסתר מהרב המקובל עיר וקריש מה' חיים הכהן תלמיד מהר"ח זצ"ל והוא אצלנו בכתובת יד:

[גה] **עמרת זקנים** להגאון הגדול מהר"י אברבנאל ועתה

הג"ה מנחם ציון

[מג] **ס' העיון** מרב חמאי גאון הוכיחו
הרמ"ק בספ"ר שער
עשר ורא תשע פ"ו ע"ש. וזכיתי אני הרל
לראותו. כ"י :

[מד] **עיון יעקב** להגאון מהר"י בעל
סנחת יעקב וכו' על
העין יעקב בדרך פשוט :

[מה] **עין יהוסף** שימת הרב מר קשישא
מהר"י חזן אבי הרב
שנות חיים, על מציעא. ויש לו עוד בכ"י
כמ"ש בנדרם מערכת יו"ד. (עין מ' יוסף
חזן כה"א) :

[מז] **עין יוסף** דרושים ע"ס משפטים
מהרב הנזכר, ואני
ראיתי בכ"י עד סוף התורה :

[מו] **עין יעקב** שחיבר מהר"י ח' חביב
אביו של מהרל"ח
כנודע, כד' ראיתי לכתוב הספרים
שנדרפו פירושים על עין יעקב. כי בכ"י
ראיתי ושמעתי הרבה פירושים והם. פ"ו
הרב מהר"ר אהרן ח' חיים האחרון על
כל עין יעקב כ"י, הרב מהר"ר אליעזר
ח' ארחא כ"י, הרב מהר"י חזן בעל עין
יוסף כ"י, ואשר הם בדפוס שירדתי
אתיא וזכירה, א' פירוש מהר"י ח' חביב
עצמו בח"א שהדפיס, הוא עצמו הוסיף
מדיליה כמה חידושים בשם אמר הכותב,
(ג' חידושי אנדות למהרש"א, נ) מהר"י
פינבו על ח"א וח"ב, ד' תאיה לעינים
וקדורית לעין למהרש"א אלגאוי, ה' ישרש
יעקב למהרש"א, ו' שבות יעקב על ח"ב
להרב ז"ל, ז' עין יעקב, ח' כבוד הבית
על ח"א, ט' עיר בנימן ראשון על ח"ב,
י' אהל יעקב למהר"ר יעקב כהנא שפירא
ונדרם בפפד"א על מאמרי עין יעקב :

ו**מהר"ר** אריה ממדינא הוסיף ללקט לקוטי
בתר לקוטי מאמרי הש"ס אשר לא
הביאם הרב מהר"י ח' חביב בעין יעקב וקרא שמו
בית יהודה, ופירש קצת מאמרים בשם אמר הבונה
ובעין יעקב חרשים נדפסו גם מאמרי בית יהודה
ופי אמר הבונה ומה שהשמיט הרב מהר"י ח' חביב
מאמרים אלו הוא שכוונתו היתה ללקט
המאמרים השייכים לשנים עשר מעלות שעליהם
היתה כונתו בליקוט מאמרי הש"ס והגיה יתרם,
ודעתו

ועתה נדרם, פעם שנית באמשטרם ב' :
[לו] **עמרת זקנים** חידושי דינים על
כל ד' חלקי ש"ע
מהרב מנחם מענדל אב"ד דק"ק קראטשין
תלמיד הרב בית חדש בן בתו של
הגאון מהר"ל רופא אב"ד דק"ק ווינא.
ולא נדרם כ"א על ארח חיים סביב
מגיני ארץ בא' :

[לי] **עמרת פז** באור על הרא"ש סדר
נשים מהרב מה' פינחס
זעליג אב"ד דק"ק לאסק וקרי אנפשיה תשית
לראשיו עמרת פ"ו, ויש לו גם על סדר
מועד אך לא ראיתי מדרם כ"א על
סדר נשים :

[לז] **עמרת צבי** על ח"מ כב' מהרב
מה' צבי בר עזריאל
והוא הרב המחבר בית לחם יהודה על
י"ד :

[לט] **עמרת צבי** ונחלה צבי על ש"ע
א"ח. מה' צבי הכהן
תלמיד הרב כ"ח :

[מ] **עמרת ראש** ועמרת תפארת,
שיטה על מס'
ברכות וקצת סדר זרעים להגאון השלם
מה' לוי אב"ד דק"ק קאדני והי"ל עשר
עשרות חבורים ולכלם בשם יקרא
אורייתיה כשרה ושמה עמרה על סדר
מועד נשים נזיקין קדשים טהרות ועל
הרמב"ם ושו"ת ועל קידוש החדש ויסוד
עולם וצורת הארץ כמבואר באורך
בהקדמתו, והן בענין נח נפשיה ולא
נדרם כ"א השני חלקים הנז' שהדפיס
בחייו הגאון ז"ל כג' :

[מא] **עמרת שלום** למהר"ח הכהן
תלמיד מהר"ח
על שיר השירים וגם חיבר על כל ה'
מגילות ועל ישעיה ואיוב ונאבדו כולם
אך יש בידי עמרת זהב פי' אסתר מנורת
זהב פי' קהלת בכ"י :

[מג] **עמרת שלמה** באור מהרש"ל
לשערי דורא
ונדרם פעם שנית בכסיליאה, ועין
בהקדמה שם :

הג"ה מנחם ציון

(ב) כש' תל"ח וכס"יט"א שט"ו :
(כא) ומשקומות הכנה נראה דהוא רק הקלף מעמרת זקנים שח' :
(כב) וגם פל סו"ת נדרם כעס"ג תפ"ב וסוללה תק"ע :
(כג) ועמ"ס שני הגאון כלל"ח ברכות מ"ט בענין כל נדרם ש"ס :
(כד) סוכה ככ"י כ"ה פסח וכמה כמות נקרא לו מין ישראל ובית ישראל ובית יעקב גם נדרם עם הג"ס מוכר
תלמידי וזכרונות ת"ח, ועם פי' מלקט בשם עין ישראל לר' ולמן הסקן כנדר א"ד נח"ת :

ודעתו היה לעשות מפתח על זה אלא דסיום ח"א נתבקש בישיבה של מעלה, וכ"ז מבואר בהקדמתו ובדברי מהר"ל בנ"ד וד"ן גרמני כי בח"א יש חידושים מהראשונים הרבה וגם ממנו ז"ל כאמור, ויהי בנסוע האדון לעה"ב נדפס ח"ב בדר עין יעקב ולא יש כל כך חידושי הראשונים ולא חידושו כמבואר בסוף בדברי הרב מהר"ל בנו ע"ש כה):

[מח] **עין משפט** להרב עזרא מלכי שו"ת במש"ל במערכת מ"ם, (עין מלכי נקדט) כ"ו):

[מט] **עינות מים** דרושים להרב הנזכר בכ"י כ"ו):

[נ] **עיני ישראל** פ"י על הסמ"ק מהרב ישראל קמחי כ"י):

[נא] **עיני העדה** (עין חשק שלמה):

[נב] **עיקרים**, ספר העיקרים למהר"י אלבו מעיר שוריא"ה, וכתב הרב ספר יוחסין שחיברו בשנת קפ"ה וגרפס כמה פעמים וגם נדפס בפירושים עץ שתול שרשים וענפים כח):

והנה הרמב"ם הוא היה מונה י"ג עיקרים כידוע כט) ובתשובות החידושים להרא"ש ושאר גדולים והוא ספר בשמים ראש בסיומן רנ"א זכר שהרמב"ם עשה עיקרים ותמה על הרמב"ם אמאי לא כתב בכלל העיקרים עיקר גדול והוא עיקר הדת כי הצור תמים פעלו ונתן לנו תורתו וכתב עמנו הברית והפליא להטיב ויתן לנו איי בעבור שנשמור חקיו ואנחנו הרשענו וחרב הבית בעונינו ועדיין חרב על רוב פשעינו וכנשנו עוד יגאלנו ויבנה בח"מ ושם האריך הרבה בעיקר

זה וזה תורף דבריו בקצור נמך ולזכרון קאמי: **ונשאל** הרב"ו בתשובותיו דמוס ויניציא סי' שד"מ על איוה חשבון מהעיקרים הוא סומך על הרמב"ם או על הרב ן חסדאי או על מה' יוסף אלבו, והשיב הרב ז"ל אין דעתי מכמת לשום לתורה שום עיקר, לפי שכולה עיקר מפי הגבורה ואר"ל כל האומר כל התורה כולה מן השמים חזק מפסוק אחד וכו', וא"כ כל מצוה ומצוה היא עיקר ופנה וכו', וא"כ נאמר דוד עיקר וזו טפילה ח"ו והאריך בזה ע"ש למד'ר):

[נג] **עיר בנימין** שני חלקים עיין לעיר מערכת ב"ת (עין מה') בנימין וואלף נה"ה): והם דברים נחמדים והקדמות נפלאות:

[נד] **עיר גבורים** להנאון מ' שלמה אפרים רבו של הרב תו"מ. ועי' בסמוך (עין עולות אפרים לעיל):

[נה] **עיר דוד** דרושים להרב מה' דוד עשוי בתים וחדרים נדפס באמשטרדם י"א):

[נו] **עיר מקלט** על המצות מהרב דוד [הנז'] אב"ד דקק"א

באמ"ד בזמן מהר"י ששפורמש. ושם ביאר מורה מקום המצו' בש"ס ובמדרש ובמור ואיוה מעם ועונש העובר על המצוה והתיקון, ונדפס בריהרפורט שנת ת"ן, ובמדרומה שחור והרפיוסו בס' י"ד כל בו מסודר ממנו [ג'ל' מנחם] תפלות וכו' וכולל י"ד ספרים וכמו רגע ריתיו זה שנים רבות לב):

על

הג"ה מנחם ציון

(כה) ונדפס נ"ב עס ס' המזכיר ל"י זכר"י פורטו ואסיפת שלמה לר"ם פרוסס (מראה מקומות למפרשי האנזות) א"ד תפ"ה ועס קבלת שלמה שם תקמ"ד וכעת נדפס ביוליגל גם עס ס' חדשים כמו אכנת חיתן ועס יוסף ואברהם בנאון מהר"י בנ"ן ז"ל):

(כו) יע' ג"כ שמן למאור:

(כז) ונדפס אח"כ בנאליקו תקע"א:

(כח) דודי רס"א וקבלת ש"ט פייטור ש"ס והעיקר מהעיקרים הוא הנדפס בנאליקו ש"ט וסוף השלם של נוסח כו כלל משמיות כתב"ים ולא שלטת בו עין הקול"ר (עמך) ששטמו ג' פרקים מתאמר ג' ונדפס עליו גם ס' אהל יעקב ל"י קאמן מכריזק דקאי, גם נדפס בנאון קל וקלר כס נכח מהר"ן (ואלקאוויו תקל"ו):

(כט) ומ"ם כ"ן שטאל להרשד"ם דף ל"ד ע"ש שרמב"ם ח"י שר יגל על י"ג עקרים ל"ד ורק שמתחבר פ"ס י"ג עקרים להרמב"ם והוא לר"י דניאל כ"י יסודם דיין כידוע:

(למ"ד) וא"ל ד"ג עקרים אלו עיקר יסודם להאמין בכס תמיד נחתכה ודי בהם א"ל יסית דעתו מכם, וזן סן סדכ"ים הנק"ן רק כהרבור וכלמורה בלב. (ועד"ס בנאון מהרש"ק כס' אמרי שפר ס"ס וימי כעמח לחז"ן דל"ן הכ"ה מלך מתכנה למשכה זולת כפ"ו משיס דכוח א"ך ההרבור הוא העיקר וכדכתי' ולא תחירו אחרי לנכסם וכיוצא בזה ששתי מחלומ"ר כעשרת מהר"ם ז"ל בענין מחל"ל אל יאמר ח"י אפ"ס כנכר חזיר וכו' דל"ס כואת גבי פניות וע"י):

ובעין דברי הרב"ד מלח"ת בליקוטי מהר"ל אחר ה' פדיון סן וכו' א"ל אותן חריות ומשקלות שטשין בנאון אשכנח על ה"ג עקרים בלוי' בל' יבשו משני שרכו פ"ס סטורים שבהם תלוי כל המלות ומתיאשין מכמה מ"ע ול"ת וכו' ובכורין ללאת ידי חובתם בלמיתות אותן חריות ככונה, ולא רמז כנן רק עיקר אמונת ישראל ולא ח"י מתרי"ב מלות שיהרגו מאון עליהם פ"ס דרכים יקרים:

(לא) כס' תפ"ט, והמתחר זכר רק לסדר אותן ולא לשטות ככל משפטו ותקנתו והתחיל רק כהדפסתו, ובנו כס' מ' פתח' כך על המונח (פתח"ל ד' ל"א):

(לב) וטח"א ס' כ"ה, גם ח"י ס' כלך מים חיים על ש"ע ח"ת וכבר לקח הפכמת מנאנו דודו ותכמי זמנו כמו בעל עכ"ל וטח"א אהרן וכדומה ונדפס ברה"ס ס' עיר דוד וז"ל בעל עכ"ל וכבר אחתה נכרל ליחיד מומחה לרבים וסרל יזו התוקה בנסתרות כס' מגדל דוד ע"ס ואולם עיקר ס' כמ"ח לא נדפס (ועט"ל מהר"ם יסקינד פ' ד'):

מערכת ע ספרים סג 125

מתחלפות לא ראי זה כראי זה דבכל עיר גדולי הדורות כתבו הנהגות כפי דעתם. וראיתי כמה סמ"ק כל א' בהנהגות שונות (י):

[סג] **עמודי שלמה** באורי הגאון מהרש"ל על הסמ"ג ונרפסו בעיר באסיליאה:

[סד] **עמודי שמים** סדור תפלה שאון וחקר הרב מה' יעבץ על שפ"ת ים הדקדוק מוקף מדינים שונים וסכיב פירושיסורמים ותקון מעמדות ופ"י פרק שירה ותקון סדרי עבודה וכהנה רבות ציצים ופרחים על שושנים:

[סה] **עמודי שש** מהגאון שלמה אפרים כמ"ש בסמ"ך (ע"י) עוללות אפרים לעיל) והוא רבו של הגאון מה' שעפמיל בן הגאון שלמה כמ"ש בהקדמת ווי העמודים (י):

[סו] **עמודיה שבעה** להרב הדרשן המופלא מה'

בצלאל (ח) דברים מתוקים והקדמות נפלאות נרפסו כמה פעמים והוא הרב המהביר קרבן שבת והי"ל דרושים על כל התורה ולא נרפס:

[סז] **עמק הבכה** מהרב עמודיה שנעה [הנז] על איכה, ולא נרפס (י):

[סה] **עמק ברכה** מהגאון מה' אברהם סג"ל הורוויץ ס' עם הנהגות הוסי' מבני הגאון החסיד של"ה ונרפס פעם שנית באמשטרדם עם תוספת מרובה חידושי הגאון של"ה על מדרכי ברכות וחידושי בנו הגאון מה' שעפמיל על מס' ברכות וכהנה וכהנה חידושים:

[סז] **עמק יהושע** (ע"י קרנן מנסה) (סא):

[ע] **עמק המלך** נרפס משנים קדמוניות בקבלה וכתוב שם שהוא

[נ] **על כל** (י), ספר דינים שחיבר ה"ר משה שניאור מאיבור"א תלמיד מהר"ם ומתחיל על כל יתגדל, קנה בינה דף כ"ה ע"ב, מזכירו מור"ם בדרכי משה א"ח ס' ס"א וכתב שחיבר תלמיד מהר"ם:

[נח] **על הנסים** (ע"י מ' חס' נ' יהושע כח"א):

[נט] **עלה דיונה** שימשה על כמה מסכתות להרב מה' יונה אשכנזי דרך חורפא יד':

[ס] **עליות** רבינו יונה לבתרא, כך מכנין האחרונים חידושי רבינו יונה לבתרא, ויראה לי ההדיוט ההמעם אשר קראו בשמותם עליות היינו בכל סוגיא כתוב עלה בידנו כך וכך, ומשו"ה נקראו עליות לפי שבחידושו בסמכת זו החלו עולין ההלכות מכל סוגיא ועלה כתיב (יה): וכוה ראיתי שזכרו עליות רבינו מורדום ליבמות וגם אלה זכותי לראותם כ"י ישן נושן, ואחזה אנכי מציב לו יד בגליון הדינים העולים במספרם כמספט ומשו"ה קרי להו עליות:

[סא] **עליות יבמות** רבינו מאיר בר מורדום הלוי כ"כ סדר הדורות מש"ק, ואין האמת כן אלא הם מרכינו מורדום הלוי בן אחיו של הרמ"ה ואני הצעיר זכותי לראות, כמ"ש במערכת טי"ת ועי' בנרפס בס"ה (ע"י) רבינו מורדום כ"ל של הרמ"ה כח"א, וע"י לפני זה):

[סב] **עמודי גולה** הוא סמ"ק חיבורו רבינו יצחק מקורביל חתנו של הר"י מפרי"ש גיטו של רבינו המרדכי ועלה לשמים שנת ל', ושלח הס' לכל בני הגולה שיעתיקוהו בכל מקום וידעו שרש המצות והלכותיהן, וכמ"ש בהקדמת הס', ודין גרמ"א שבאשכנז יש הרבה סמ"ק על קלף ובכל סמ"ק יש הנהגות

הג"ה מנחם ציון

- (לב) וכד"מ ה"חא נס על כל:
- (לד) ויהי אנד"ק טולא מחתת של הגאון בעל בית שמואל וכמ"ס נסמכתו סס (פ"ינדא תנ"ד):
- (לה) וע"ד ס' תועלות הרב"ל דלחר כל כוגיא מסיס עלה כידיו וכו':
- (לו) ועמ"ה מ' פ' וקע"ת נרפס (בקשטא ש' ע"ה) ובקדמה שס כ' שכל הס' לפני מהר"ם כ"כ ואמר שראוי לפסוק עליו ע"ה ונקלד פ"י מ"ה יקותיאל בר' משה (פסח"ד) וכמה כנ"ה נכתבו כחך סמ"ק כאלו הוא נוף הסמ"ק ועש"ר יוד ס"ב:
- (לז) פירא שפ"ת ועס הוספות הב"מ שאלו אנד"ק ח"ד ובעל המול (ח"ה תקי"ג):
- (לח) ומכינו כהיותו עוד כך כס"ס יניק ומכ"ס וכמ"ס נשער הכ' (פירא כד"ת):
- (לט) כולא כס' קרנן שנת כ"ס:
- (ס) ויהי מתלמודי הרמ"א כנראה מספרו כ"ס וע' ס' ה"ינתן פ' קדושים כ"כ ע"ד מ"ש מ"ו חותני הגאון נלו כס' עמק נרפס והנ"ה דסס הוא לבט בעל כס"ס כחיברו כהיותו עוד נעיר לימים ככתיב אלו סה"י דר וכו' כנ"ס:
- (סא) וכנראה דהוא ס' עמק יבוס עש"ת (ח"ה ת"ח) למס"י פקד כמסכ"ל מלכוב ושא"ך ס' אי"ב ת"ס:

מגורי האר"י זצ"ל סב), ויצאו עליו עוררין, ושמעתי שלא באו לידו כתבים אמתיים, והרב עיר וקריש מה' חיים הכהן ז"ל תלמיד רבינו מהר"ו ז"ל בהקדמת ספרו מקור חיים פי' להל' ציצית ותפילין מהש"ע דרך שפתו על הספר הגו':

זכ הצנועין מושכים ידיהם מלקרות בו ובס' גובלות חכמה להרב יש"ר, ועמ"ס הרמ"ז באגרות אשר בדפוס דף מ"ב ע"א שרימו ומחיו במחוג וחמ"י מג), וכבר כתבתי כמה פעמים שהרוצה ללמוד בכתבי רבינו האר"י זצ"ל האמיתיים יעסוק בשמונה שערים שסידר הרב מהר"ש ויטאל בן רבינו תהר"ו ז"ל ובס' דרך עץ החיים למהר"ם מאפירש ז"ל שנדפס מקרוב כמה פעמים בפולין, וס' אוצרות חיים כ"י מצאו הרב מהר"י צמח ז"ל מכתיבת מהר"ו ז"ל וכלו הוא כולל בדרך עץ החיים הגו' בין הפרקים, גם עולת תמיד שסידר מהר"י צמח ז"ל בכוונת העיד שהוא מכתיבת יד מהר"ו ז"ל, וכבר כתבנו כמה פעמים שמז"ה מהר"א אוולאי ומהר"י צמח ז"ל עשו הפסקות ויחודים עד שהרב מהר"ו ז"ל נתן להם רשות להפזר בקברו ולהוציא משם הכתיבות שצוה הוא ז"ל לגנון והוציאום משם, ומכתבים אלו הם המהדורה בתרא של דרך עץ חיים וס' עולת תמיד הנזכר שלא היו בידו של הרב כהר"ש ויטאל ז"ל, וכל זה נתברר לי הצעיר באמת אחר החיפוש בכמה ספרים כ"י, וגם מדברי זורב מה' משה ויטאל ז"ל בן הרב מהר"ש ויטאל הנזכר שראיתי כתב ידו ממש שכותב בסגנון זה על איזה קונטרס זהו ממר זקני מהר"ו ז"ל וגמצא ביד זולתנו מכ"י מר זקני ז"ל, ויותר מזה נתברר לי הדבר מאד ודי בזה:

ודע שחברו ספרים הרב מו"ה והרב מהר"י צמח ז"ל על הזהר מכתיבות הגו' שמצאו בקבר מהר"ו ז"ל, ונראה שלא היה רצון ה' שיתגלו ונאבד לגמרי הספרים הגו', וכל האמור ידעתי באמנה בבידור:

[עח] עמר מן כ"י סד פירוש אדרא ווטא להרב המקובל מהר"ר מנחם דילונגאנו ושם מדבר הרב ז"ל קשות, וקנא חכם אחד וחויבר ס' השנות עליו וקרא שמו בן דוד ונדפס כמ"ש לעיל במערכת ב' בס"ה, (עין בן דוד):

[עט] ענק חיברו בעל איומה כנדגלות (מה) ומזכירו שם כמה פעמים:

[עז] עסים רמונים קצור ספר הפרדס של רבינו הרמ"ק

ו"ל חיברו זור' שמואל גאליקי תלמיד רבינו הרמ"ק וכמה"ר מרדכי דאמו הוסיף הגהות בגליון וגם הוא תלמיד הרמ"ק והדפיסיהו בשעות וההגהות שלא במקומן וגם ערב רב. לכן הרמ"ע תיקן הספר והוסיף בו ונדפס במסמבא ש' שפ"ו:

[עד] עפרא דארעא מהרב המפורסם מהר"י עייאש סובב הולך על ח' ארעא דרבנן, ונדפס מחדש עם ארעא דרבנן בשמע יעקב הנדפס מחדש:

[עה] עץ אבות פירוש אבות למהר"ר יעב"ץ נדפס באמשטרם

(מו) עם רבינו עובדיה ותי"ט ולחם נקודים ובספי' לוח ארש:

[עו] עץ הגן

(עיין כפי חיי):

[עז] עץ הדעת

[עה] עץ הדעת (עיין תולדות חיים):

[עט] עץ הדעת טוב כ"י חיבר מהר"ו זצ"ל דרשות על כל התורה דרך פרד"ס נחמד מאד וחכית לקרותו (מו):

[ע] עץ הדר (עיין כפי חיי):

[עא] עץ חיים חיבר הרב מהר"י חאגיז על המשניות כולל הש"ס סוגיות ודברי התי"ט ותוספת נפך משלו:

[עב] עץ חיים כ"י פסקי דיני ממונות וכתוב בו חיברו מאור הגולה רבינו חיים בר נסים וראיתו באטמליא (סח):

[עג] עץ חיים (עיין כפי חיי):

[עד] עץ החיים חיבר מהר"ו זצ"ל בחכמת האמת ממה שקבל מרבו רבינו האר"י זצ"ל והוא שם כולל לכל ספריו מפי' ואחר כך פתח כמה שערים שער ההקדמות שער הכונות וכו', וכבר בנדפס מערכת חית' כתבתי מענינו (עיין מ' חיים ויטאל בס"ה), ומפני שמהר"ו

הג"ה מנחם ציון

(בב) למו"ס נפתלי כירן מספד"מ כמז"ס יעקב אלתן ככר א"ר ת"ת וחי' ג"כ ס' מי מנה ויכא כס, ועמ"ס אוח' ק' נק"א ד"ה קבל כסם ס' מקור חיים להר"ח כהן תלמיד מהר"ו ז"ל:

(בג) וסינו כמ"ש כנחית אחרונים דרכי ה"ס, ד"ה רב מעיקרו כחכמת הפנימה וכן כחכמת התכונה וכו':

(בד) נדפס זה מקרוב בגילוף תרמ"ג:

(בה) תלי תליא גדולא תליא אחרי דל"ס כל' ס' חומה כנדגלות וכן כלחזר יד כח"ס מ' קס"א והוא לר' יצחק טייקוורס ע"ה, והוא כהמ"ס נפת פנתי ע"ס כלומה:

(בו) עם הג"ס הג"מ גני אבד"ק כדלן כס' תה"י"ד:

(בז) נדפס מקרוב בגילוף תרל"א:

(בח) נדפס מכ"י כתר תחב"ס קונטרסים ויטען תרכ"ד וע"ס בהקדמת המו"ל:

(בט) נדפס כעת בגילוף פס הג"ס לח"א יידי סכר מהר"ם מענק מניסח' וס' הקדמת ס' טולדות חכמה:

[פח] עצי ארזים על תחלת ש"ע א"ה
בפלפולא אריכתא

ולענין דינא:

[פט] עצמות יוסף שיטה קדושת
וסנויות אחרות

להרב מ' יוסף ו' עזרא בפלפול עצום.
ועיין בנדרס במערכת יו"ד (עיין מ' יוסף

ו' עזרא נח"ל):

[ז] עקידת יצחק להרב הפילוסוף
האלהי מהר"ר

יצחק עראמה ספר נחמד מאד ויש בו
שערים מלמעלה מנה ויהללוהו בשערי"ם
והוא אביו של הרב מאיר עראמה עיין
לעיל מערכת המ"ס (עיין מהר"ר מאיר
עראמה נח"ל), וכל ספרי הדרשנים בדורות
שלפנינו שותי מימיו הנאמנים באו שערי
בתורה (ב):

[ח] ערוגת הבושם להרמב"ם ז"ר
כ"י מחכמת הרפואה:

[ט] ערוגת הבושם למהר"ר שמואל
ארקווילטי בדקדוק

(וכו' ג):

[י] ערוגת הבושם פ' שיר השירים
עדי"ה (ג):

[יא] ערוך ראיתי בס' הישר כ"י רבינו
חם שכתב ח"ל וכן בערוך

והוא בר סמכא שכל דבריו נערכין על
פ' רבינו חננאל עכ"ד בדף קמ"ז ע"ב,
וכן ראיתי בס' מנחה שי פרשת וישב
על פסוק היא מוצאת שכתב ידוע כי
רוב פירושו של הערוך הם כפירוש
רבינו חננאל ע"ש, (ועיין רבינו חננאל,
רבינו נסים בר יעקב נח"ל) (ג):

[יב] ערוך הקצר הוא בדפוס וראיתי
על קלף ישן כ"י

חשוב ומשוב, ויש בו איזה תיבות שלא
הביאם הערוך (ג):

ערך

הגיה מנחם ציון

שמעיה"ו קרא שם כולל עץ החיים, לכן
הרב המקובל המופלא מהר"ר מאיר
פאפירש כשסידר הכתבים שהיו בידו
וקבלם מרבו הרב המקובל מ' יעקב צמח,
כי כתבי שמעיה"ו עצמו היו ביד בנו
מהר"ש ויטאל ולא היו זויס מביתו כלל
דק אבדורו אבדור הכתבים בערבוביא
כמ"ש בנדרס שם מערכת ח"ת, והרב
מהר"ם פאפירש הנזכר הלך להמשיך וראה
בבית מהר"ש ויטאל הספרים ולקח שמץ
מנהו מהסדר, ובחזרתו לעה"ק ירושלים
סידר סדר נכון לכל הכתבים עם מהדורא
בתרא שלא היתה ביד מהר"ש ויטאל
ולכלם קרא בשם עץ החיים, אך בחלקות
כי לספר ההקדמות קראו ררך עץ החיים
ולס' הכונות קראו פרי עץ החיים ולפי'
פסקים וכו' קרא נוף עץ החיים וחילקו
ויש בו נוף שני נוף נ' וכו' עדר עדר
לכדו:

[פח] עץ החיים חיבר הרב הגדול מופת
הדור עיר וקדיש מהר"ח

אבואלעפאי דרשות על התורה והוא רומז
הרבה דיני הש"ס והרמב"ם בדקדוק
הכתובים ואותיות אשר תבאנה, ואנב
שקלא ומריא על הרמב"ם ואביוניה, והוא
מ' נפלא ובקצור גדול והקרא צריך
להעמיק העיון ואו חיד אובל ימעס לו
אמריו ורמיוותיו כי נעמו:

ושמעתי מרב אחד ששמע מפי הרב ד"ל שקבלה
בידו שהוא משבט יהודה וזרע המלוכה
ולזה כוון נסר עץ החיים סוף פרשת ויחי שכתב
ומשרה הבטיחני שלא יפסק וכו' עכ"ד ששמע מפה
קדוש הרב ד"ל:

[פח] עץ שתול (עיין מה' גדליהו בר
שלמה נח"ל) (ג):

[פח] עצי אלמוגים על דיני נמי
עירובין שניות

בפלפול עצום (א):

- (ג) כולל כ' פירושים שרשים וענפים ופ"ל סי' ר"ב:
(גא) להג"ח נח חיים לבי כמורכב מאיר מכללי אה"ק אה"ק כהמ"ס ע"י ארזים על אה"ע (פירוד תק"ו) וכן פ' יוסף
(גב) ונדפס פ' פ"ו נקוב בשם כדורי המדות לח"ל וזה מקביל נדפס ספקודס כק"ק פ"ב ע"פ פ' מקור חיים
לח"ל וגם נק"ר מ' ספקודס פ"י כ"ה"ס יפ"ס (פס"ד):
(גג) הוצא כתי"ס סוף מ"ס עתיד לפניו אחרית חי העולמים א"ס כ"ה"ר או נפת"ל בזה"ל ונכר שיש פ"ו מהדקדק
מהרש"א ר"ח שמואל ארקווילטי כמחזרתיו שאלו לי פ"ס ערוגת הכוס פ"ס:
(גד) וגם כדקדק נגלה פ"ד הפסח נקרא בשם פרי מגדים וזהו למ"ס מהר"ם אופסטרך ובעלי מקובלים מפליגים
אחריו מאיר, וזה מקביל נדפס כק"ק פרעמיסלל בתוך סדור עולת תמיד גם ח' מ' דרש מש"ס על תהלים:
(גה) ונדפס פס' ראשונה פ"א וזהו לח"ל כ"ס וככ"ס עם הספוט שונות כמו הענין מערכי לשון וסדור זה
מקביל נדפס מ' פיון פס"ס עם מוסף הערוך הפלאס שפערנין ועוד עם הספוט רבות ומעטלות פ"י ח"ל
וגדול כמות כלים לחיוב וזאת האחרית גם נדפס הערוך וסדור כסדר המפנה"ח עם הערות לח"ל נקרא בשם
למוד ערוך (פירסס תרכ"ח):
(גו) נדפס בקושטא רע"ו ועוד כ"ס ועד אחרון עם הג"ה לח"ל ומרש"ס ספרים שגרא"ה בס' נח"ל ד"ס הפ"ה סי'
אלי"ס פ"ה:

[ז] ערך לחם הם הגחות הרב מהר"י קאשטרו על ד' ש"ע ונדרפס בקושטנדינא, (ז) וכמדומה לי שראיתי באיזה מקום שהרב ז"ל חיבר חבור באורך על ד' טורים ומשם חפר אוכל וחיבר ספר ערך לחם, והוא ע"ד מרן ומור"ם שחיברו באורך על המור ואח"כ כתבו הרינים בקצור ה"ו):
ערך לחם על ד' ש"ע בספר פרח שושן מהריק"ש בספר ערך לחם, כ"כ סדר הדורות דף קע"ר ע"ה, וכבר נדרפס ספר ערך לחם י"ג שנה קודם פרח שושן אלא שלא הגיע לידו ולא ידעו:

[ז] ערבי הכנויים שמסיר הרמ"ז כ"י באורך והיו לאותות מא"ף עד ת"ו, ועיין בגולל אור:

[ח] עשרה דברים (עיין רבינו שמואל בר משה מלגוויירי כה"ה):

[ט] עשרת הדברות ספר שחיבר הרב העמוד

ז"ל כמ"ש בשה"ג ח"ב ריש מערכת ד' (עיין דברות), והפוסקים קוראין אותו ספר הדברות:

[ק] עתים מאמר העתים א' מהמאמרות שחיבר הרמ"ע ז"ל, ונדרפס לכדו ואח"כ נדרפס עם פירוש יד' יהודה. וס' העתים לרבינו יהודה בן כרוזילי אלברצלוני עיין ח"א מערכת יו"ד אות ה' (עיין רבינו יהודה בן כרוזילי אלברצלוני כה"ה) (נ"ט):

קונטרס אחרון

[א] ע"מ"ז שמוכרים הרב ס"ו והרב ש"ך ב"ד הוא לבוש יד' שנקרא עשרת זהב ועיין בסמוך:

[ב] ע"ש שנותב הסמ"ע ודעמיה בח"מ הוא לבוש ח"מ שנקרא עיר שושן, ולא הוצרכתי אלא לנער ישראל, והגם דקונטרס זה קראתי בשם ועד להכמים הם החכמים שאני מזכיר בתוכו וחיו הדברים לנערים הבאים בית ועד להכמים:

פ.

[ד] פדות ופורקן לרבינו סעריה גאון עיין (ג)

לעיל מערכת סמ"ך (עיין ר"ס גאון כה"ה):

[ה] פועל צדק קונטרס קטן מהרב שפתי בהן ונדרפס ג' פעמים ד' והוא קצור המצור לרעת הרמב"ם בלשון החתוב מסורת יפה ונחלק לו' ימי השבוע:

ואשרי אדם יתמיד לקרותו בכל שבוע וזאת התורה היא העולה כאלו קיים המצות שאינו יכול לקיים במעשה, וכבר הזהיר הרדב"י על

[ו] פאר הדור שו"ת להרמב"ם נדרפס באמשטרדם נמצאו

בגנזי הרב מהר"י ששפורטש בלי' ערבי והועתקו ללה"ק. ואני הצעיר ראיתי בכ"י תשובות הרמב"ם בלשון ערבי קובץ גדול כ"י א):

[ז] פאר הלכה (וזלקווא תל"ד) להרב מהר"ר פרץ בסוגית ר' חנינא סגן הכהנים בפסחים ושקיל וטרי מענין לענין:

[ח] פדה צור (ע' לור תעודה) ב):

הג"ה מנחם ציון

(ג) ט' לחם לנערי"ם ובעל המעלות שלמה כ' כשהביא כפל ערך לחם דבר בשם ה"ה ש"פ כותב על מן כ"י כס' בדק הכתי ולא על הרמ"א ע"ה:

(גח) וכל"ד נדרפס ש"ע עם ערך לחם וטוב לכת ופ"ל ס' כל"ד היטב וע"ל ס' אכלו יפקב: נדרפס זה מקרוב בקראקא (תרס"ג) עם הערות יקרות לת"א כולל דיני טליתות ותוספות ושינויים מנאות יקר מאוד:

(א) וכעת נדרפס תשובת פאר הדור גע' לייפציג עם ח' הרמב"ם ואגרות הרמב"ם כולל אגרות תימן ומאמר תח"ט וקדמ"א ומאמר העטור ומאמר נגד בליתוס ותשובות טעות לרמב"ם וכו' ותלמידיו וזרקי הלכה ומגלות סתרים ומאמר על דברות ח"ל לנו ומאמר על הנפש לתלמידו כ"י עקיין (מס' מרפא הנפשות) ואגרות קהלות מהכ"ה דורו ומלחמה ס' לכו אידות ס' המורה ועוד דברים יקרים, מאמרים כפסידים, וכונה הרקיע מוסיפים:

(ב) וקרא כן פסד לור ויותר קטן מן מקומו כמות כ':

(ג) והוא מאמר ח' מס' המלכות והדעות:

(ד) ונדרפס עוד הפעם עם כלור מש"ך על ע"ו דייט שנהגת סתם: